

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

PATRIOTIŠKA BEISBOLO LAZDA – Petras Maksimavičius	3
JUSTINAS STAUGAITIS PO DAUGIAU KAIP ŠIMTMEČIO SUGRĮŽO Į SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJĄ – Irena Gasperavičiūtė	4
ARTĖJA LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS SUVAŽIAVIMAS – Irena Gasperavičiūtė	6

KULTŪROS BARUOSE

LEISTI „JOTVAI“ TEKĖTI SAVA VAGA – Jurgita Stankauskaitė	7
---	---

JUBILIEJAI

VIDUGIRIŲ MOKYKLOS JUBILIEJUS – Jurgita Stankauskaitė	10
VIDUGIRIŲ MOKYKLOS ISTORIJA – Irena Nevulienė	12
VIDUGIRIŲ MOKYKLOS PRAEITIES SKAMBUČIO AIDAI – Grażina Kibyšienė	13

ŠVIETIMAS

TRAKĖNUOSE – Vida Jolanta Stankevičienė	14
--	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

VATIKANO RADIJO LAIDOMS LIETUVIŲ KALBA – 75 METAI. ISTORIJA IR KONTEKSTAS – Jonas Malinauskas	15
MOKYTOJAS, ŠAULYS JUOZAS MULERSKAS – Gintaras Lučinskas .	18

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

Į KALNELĮ PRIE SAVŪJŲ... – Rūta Burdinaitė	19
---	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Vidugirių mokyklos mokiniai Adelė Miloncytė ir Juozas Milončis apie 1930 m. (nuotrauka, gauta iš Zenono Knyzos)

Vidugirių mokyklos jubiliejus (Vidos Baranauskaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2016-09-27.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir tele-
vizijos rėmimo fondas
(26-27 psl.).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Per lietuvių kalbos pamokas ne kartą su mokiniais tenka kalbėtis žmogaus gyvenimo prasmės klausimais. Žinoma, vienareikšmiai atsakymai į juos būtų apgaulingi. Tačiau jau bepradedas bręsti jaunimas ima kelti tokio pobūdžio klausimus. Paskui jie lydi mus visą gyvenimą ir niekuomet iki galo nežinome, kada priartėjame prie teisingo atsakymo. Mano įsitikinimu, visada prasminga yra būti savimi, kitais žodžiais sakant – puoselėti savo tapatybę. Kartais skaitydamas kokio iškilaus žmogaus biografiją pagalvoji – koks prasmingas buvęs jo gyvenimas...

Štai prieš keletą dienų vykęs vyks. Justinui Staugaičiui skirtos parodos atidarymas leido kiek giliau pažvelgti į šią Lietuvos istorijai svarbią asmenybę, kuri susijusi su Seinais. Gyvenant kultūros ir istorijos paveldo atžvilgiu turtingame Seinų mieste tikrai yra iš kur semtis patirties, paskatų ar įkvėpimo. Tik nepražiopsokime svarbių įvykių. Pastaruoju metu jų daug mūsų krašte – tai visi kultūriniai jubiliejai, kuriuos paminėjome ne tik trankiai šokdami, bet ir išspausdintais proginiiais leidiniais ar tai progai skirtais pranešimais.

Beje, artėja Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimas. Nenumokime ranka į šį labai svarbų mums, lietuviams, įvykį. Šioje „Aušroje“ rasite informaciją, kaip dalyvauti Suvažiavime. Taigi ateikime į rinkiminius susirinkimus Punske, Seinuose, Vidugiriuose ar Žagariuose ir prisiimkime atsakomybę už šio krašto ateitį, nebūkime vien tik pasyvūs stebėtojai. Jeigu kas nepriklausote Lenkijos lietuvių draugijai, galima užsirašyti LLD būstinėje („Lietuvių namuose“) Seinuose, „Aušros“ redakcijoje Punske, Suvalkų „Vienybės“ klube. Suvažiavimas vyks lapkričio 12 d. Seinų „Lietuvių namuose“.

Patriotiška beisbolo lazda

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Neseniai viena Lenkijos firma pradėjo gaminti beisbolo lazdas su „kovojančios Lenkijos“ simboliu. Ką tas ženklas simbolizuoja? Tai „P“ raidė su apačioje pavaizduotu inkaru. Šis ženklas išpopuliarėjo per Antrąjį pasaulinį karą. Okupacijos metais dažnai buvo piešiamas ant sienų, primindavo lenkams, kad dar veikia pogrindis, kuris kovoja su okupantais. Šį ženklą naudojo Varšuvos sukilimo dalyviai, Armijos krajevovos daliniai. 2014 m. Lenkijos Seimas priėmė įstatymą, kuriuo jis teisiškai saugomas. Tie, kas išniekins šį ženklą ar naudos nepagarbiai, gali susilaukti teisinio persekiojimo.

O kaip vertinti situaciją, kai „kovojančios Lenkijos“ ženklas piešiamas ant beisbolo lazdos? Beisbolas Lenkijoje nėra populiarus sporto šaka. Beisbolo lazda čia greičiau siejasi su gatvės chuliganais ir amerikietiškais veiksmo filmais. Firmos atstovai, paklausti, ar panaudodami šį ženklą, nesumenkino jo istorinės reikšmės ir neįžeidė tų, kurie rizikavo savo gyvybe jį piešdami okupuotuose miestuose, atsakė, kad nusikaltimo neįžvelgia. Pasak jų, taip papuoštų beisbolo lazdų pardavimas padidėjo ir per tai jaunimas geriau įsimena tautinius simbolius, didžiuojasi didinga savo Tėvynės praeitimi. Argi?

Tiesą pasakius, neteko girdėti, kad Lenkijoje padidėjo nusikaltimų naudojant beisbolo lazdas skaičius. Tačiau jaunimo auklėjimas tokia forma taip pat neatrodo itin civilizotas. Juolab kad panašaus pobūdžio „auklėjimo metodų“ daugėja. Juos visus sudėjus į krūvą, po tam

tikro laiko bus matomi rezultatai. Taip kaip mokykloje. Mokymo sėkmę lemia ne vienas direktorius, bet visa mokytojų komanda ir atitinkamai parengta mokymo programa.

Neseniai „Niekada daugiau“ draugijos atlikti tyrimai parodė, kad rasistinių ir ksenofobinių išpuolių Lenkijoje skaičius iš keliasdešimties per mėnesį išaugo iki keliasdešimt per savaitę. Taigi padėtis blogėja. Į tai dėmesį atkreipia taip pat Piliečių teisių apsaugos tarnyba. Ji argumentuoja, kad tokią padėtį skatina patys politikai, kurie deramai nereaguoja į išpuolius, neskuba jų pasmerkti, o dažnai tokius atvejus vadina nereikšmingais ir pavieniais incidentais.

Tautiniu pagrindu padarytų nusikaltimų skaičiaus didėjimas atsispindi taip pat policijos statistikoje. 2014 m. policija tyrė 698 tokius atvejus. Praėjusiais metais šis skaičius jau išaugo iki 962. Tą patį rodo taip pat prokuratūros duomenys. Amnesty International atlikta apklausa parodė, kad tik 56 proc. Lenkijos piliečių pritarė nuo karo bėgančių emigrantų priėmimui. Iš 27 šalyse vykdytų apklausų tik Rusijoje buvo didesnis nesutinkančių piliečių nušimtis.

Lenkijos žiniasklaidoje šia tema nedaug kalbama. Neseniai galėjome stebėti, kokia buvo stipri ir vienareikšmiška Vyriausybės reakcija į įvykius Didžiojoje Britanijoje, kur nukentėjo lenkų emigrantai. Tuo tarpu apie padėtį Lenkijoje mažai užsimenama. Dažniausiai apsiribojama oficialiais pareiškimais, kad ksenofobiniai ar rasistiniai išpuoliai

pasitaiko labai retai ir visuomenės nuotaikos svetimtaučių ar svetimšalių atžvilgiu nesikeičia.

Kitai padėtį piešia pačios tautinės mažumos. Neseniai Lenkijos ukrainiečių iniciatyva buvo bandoma skubos tvarka sušaukti Lenkijos Vyriausybės ir tautinių mažumų atstovų bendros komisijos posėdį. Išpuolių prieš ukrainiečius atvejų padaugėjo. Mažai arba visai apie tai nekalba centrinė žiniasklaida. Patys ukrainiečiai pasakoja apie suniokotus antkapinius paminklus, nacionalistiškai nusiteikusių grupuočių eisenas ir trukdymus rengti tradicinius renginius arba religines eisenas bažnytinių švenčių metu.

Šios tendencijos stiprės, jeigu bus leidžiama joms plisti arba aiškina, kad tai tik pavieniai atvejai. Neseniai Varšuvos universiteto profesorius Ježis Kochanovskis (Jerzy Kochanowski) tramvajuje Varšuvoje buvo sumuštas todėl, kad vokiškai bendravo su savo kolega mokslininku iš Vokietijos. Chuliganų visur pasitaiko, tačiau nusikaltimai, daromi tautiniu ar rasiniu pagrindu, tai ypatinga chuliganizmo forma, kadangi prie to dažnai „prikabinama“ ideologija. Kitai sakant, chuliganas, kuris autobuse muša žmogų, aplinkinių laikomas paprastu banditu. Tačiau chuliganas, kuris muša žmogų šaukdamas, kad tokiu būdu gina tautinius interesus, jau ne visuomet aplinkinių vadinamas paprastu banditu. Demonstruoti rasizmą jau nėra taip gėdinga, kaip buvo prieš 20 metų. Vadinti save nacionalistu tampa madinga, ypač tarp jaunimo. Dar neseniai daug kas rasistinius šūkius siejo su stadionų chuliganais arba tam tikromis jaunimo subkultūromis. Šiandien matome, kad problema gilesnė ir apima žymiai platesnes visuomenės grupes.

Parodos Seinų kunigų seminarijoje atidarymo dalyviai

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės akto signataras, visuomenininkas, dalyvavęs steigiant „Žiburio“ draugiją, buvęs Lietuvos Respublikos Seimo vicepirmininkas, vėliau pirmininkas, žymus Krikščionių demokratų partijos veikėjas, vėliau Telsių vyskupas. Tai, žinoma, ne viskas, ką galima pasakyti apie **Justiną Staugaitį**, kuris 1890 m. baigė Seinų kunigų seminariją, o vėliau, nuo 1922 m., buvęs Seinų kapitulos kanauninkas, nuo 1924 m. – prelatas.

Tai nuotrupos informacijos apie žmogų, kurio 150-ųjų gimimo metinių proga Seinų kunigų seminarijoje rugsėjo 23 d. buvo atidaryta paroda. Ji veiks dar kurį laiką. Tikrai verta aplankyti, jau nekalbant apie tai, kad tai puiki didaktinė medžiaga mokant Lietuvos istorijos (turiu omeny vyresniųjų klasių mokinius).

Pats parodos atidarymo renginys buvęs išskirtinis. Svarbiausia, paroda atidaryta seminarijos pastate, ne „Lietuvių namuose“ ar „Žiburio“ mokykloje, kur paprastai vyksta Seinų lietuvių kultūrinis gyvenimas. Renginį organizavo Lietuvos Respublikos Seimas ir Lietuvos Respublikos konsulas Seinuose, partneriai:

Švč. Mergelės Marijos apsilankymo parapija ir Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose.

Paminėjome du svarbius jubiliejus – J. Staugaičio 150-ąsias gimimo ir

Kun. Andriejus Sabaliauskas

Justinas Staugaitis po daugiau kaip šimtmečio sugrįžo į Seinų kunigų seminariją

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Seinų kunigų seminarijos 190-ąsias įkūrimo metines. Renginyje dalyvavo svečių iš Lietuvos: Telšių vyskupas Jonas Boruta, LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komisijos pirmininkas Raimondas Paliukas, J. Staugaičio giminaičiai bei LR Seimo darbuotojai.

Oficialiame parodos atidaryme taip pat dalyvavo vietos tiek bažnytinės, tiek pasaulietinės valdžios atstovai: parapijos klebonas Zbignev Bzdak (Zbigniew Bzdak), apskrities viršininkas Piotr Alško (Piotr Alszko), jo pavaduotojas Romas Vitkauskas, Seinų miesto burmistras Arkadiuš Novalski (Arkadiusz Nowalski). Į renginį atėjo ir arkivyskupo Romualdo Jalbžikovskio Seinų žemės muziejaus vadovybė, pirmininkas Tomáš Kliučnik (Tomasz Klucznik) ir kiti valdybos nariai.

Po sveikinimo kalbų, kurias sakė renginio organizatorius Vaclav Stankovič ir klebonas Zbignev Bzdak, bei Telšių vyskupo Jono Borutos palaiminimo įvyko trumpa populiarioji mokslinė konferencija. Pranešimus skaitė Lietuvos istorijos instituto moksliniai darbuotojai: dr. Algimantas Katilius – apie Seinų kunigų seminariją, jos tautinę sudėtį, dr. Artūras Svarauskas – apie J. Staugaičio politinę veiklą. Telšių vyskupijos kun. Andriejus Sabaliauskas kalbėjo apie J. Staugaičio vyskupavimo Telšiuose laikotarpį.

J. E. vysk. Jonas Boruta Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

Konsulato darbuotojai pranešimų santrumpas buvo išvertę į lenkų kalbą ir dalijo jas nesuprantantiems lietuviškai, todėl klausant pranešimų nebuvo verčiama žodžiu (taip sutautyta nemažai laiko). Į renginį buvo atvykę Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejaus, Seinų vidurinių mokyklų ir Seinų lietuvių „Žiburio“ mokiniai.

Vėliau „Lietuvių namuose“ prie pietų stalo mažiau oficialioje atmosferoje buvo pasidžiaugta vykusiu renginiu, tiek lietuvių, tiek lenkų atstovų išsakytas noras bendradarbiauti.

Seinų miesto burmistras palinkėjo, kad Seinų kunigų seminarijos patalpose visą laiką būtų gyvenimas. Vietos lietuviai sakėsi labiausiai esą suinteresuoti gerais lenkų ir lietuvių santykiais, kad gyvendami Seinuose galėtų jaustis pilnaverčiais piliečiais, paminėjo jų iniciatyvą dvi Seinų miesto gatves pavadinti abiejų šalių himnų autorių vardais: vieną – Vinco Kudirkos, kitą – Juzefo Vibickio (Józef Wybicki). Tai būtų dar vienas žingsnis darnaus sugyvenimo link.

Artėja Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimas

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Lenkijos lietuvių draugijos taryba nutarė, kad XVIII LLD Suvažiavimas vyks lapkričio 12 d. 10 val. Seinų „Lietuvių namuose“. Taryba numatė delegatų rinkimo tvarką. Prieš Suvažiavimą bus rengiami rinkiminiai susirinkimai Punske, Seinuose, Vidugiriuose ir Žagariuose, į kuriuos kviečiami atvykti ir aplinkinių kaimų gyventojai. Pasirinkite tą vietą, kur Jums patogiau ar arčiau atvykti. Suvalky, Varšuvos skyriai delegatus rinks įprasta tvarka.

Dėmesio! Rinkiminiai susirinkimai į LLD Suvažiavimą vyks:

- **Seinuose** – spalio 9 d. 14.30 val. (po 13 val. šv. Mišių) „Lietuvių namuose“,
- **Punske** – spalio 16 d. 10 val. Punsko lietuvių kultūros namuose,
- **Vidugiriuose** – spalio 23 d.,
- **Žagariuose** – spalio 30 d. Apie tikslią vietą ir laiką informuosime kiek vėliau.

Apie Suvažiavimą, pasikeitusią LLD ir rinkimų tvarką bei Draugijos svarbą kalbuosi su jos pirmininku Algirdu Vaicekausku.

Irena Gasperavičiūtė: 1949 m. PLB priimtoje Lietuvių Chartoje rašoma: „Draugija yra tautinės kultūros veiksminga talkininkė. Lietuvis kuria ir palaiko religines, kultūrinės, jaunimo, savišalpos, profesines ir kitas lietuvių draugijas.“ Ar šis įrašas dabartiniais globalizacijos laikais nepraradęs savo aktualumo?

Algirdas Vaicekauskas: Žinoma, kad nepraradęs aktualumo. Sakyčiau, šiais laikais jis ypač aktualus. Globalizacijos procesai kelia pavojų mažoms tautoms, ypač mažoms tautinėms bendruomenėms, kokios mes esame. Todėl turėtumėm būti labai sąmoningi, kas tokie esame, puoselėti savo tapatybę ir perduoti ateities kartoms. Kitaip išnyksime. Draugija padeda mūsų siekiuose.

I. G.: Ar žmonės noriai įsitraukia į Draugijos veiklą? Kodėl?

A. V.: Deja, šiuo metu nėra daug norinčiųjų jungtis į šią veiklą. Lenkijos valstybė po persiformavimo iš Liaudies Lenkijos į demokratinę mums, tautinėms mažumoms, numatė tam tikras veikimo formas. Mes daug nemąstydami pasidavėm tai valstybės politikai, taigi galim pastebėti, kad šiuo metu turime gausų būrį saviveiklininkų – šokėjų, dainininkų, kitokių artistų ir labai labai daug renginių. Jei tai atitinka mūsų poreikius – puiku. Tačiau apleidome vieną labai svarbų veiklos barą – organizacijų veiklą, kuri susijusi su atstovavimu įvairiose komisijose, teisės aktų analize, tiek teisinės bazės, tiek realios padėties įvertinimu. Tai nelengvas ir labai svarbus tautinių mažumų veiklos baras.

Kita vertus, seniau Draugija (taip paprastai žmonių vadinama Lenkijos lietuvių draugija) buvo ryšys su lietuvių, dabar, kai už kelių ar keliolikos kilometrų yra laisva Lietuva, ta „ryšininke“ žmonėms nebereikalinga.

Tačiau labai raginčiau kuo daugiau

žmonių įsitraukti į LLD veiklą – visi esate labai reikalingi.

I. G.: Betgi kodėl turėčiau ateiti į susirinkimą? Kokia to prasmė?

A. V.: Tokiais pasirinkimais mes nulemiame mūsų ateitį. Jeigu, sakykim, Draugija iširtų, kas tuomet gintų mūsų, lietuvių, interesus? Organizacijos yra partnerės Vyriausybei sprendžiant klausimus, susijusius su tautinėmis mažumomis. Ne viršinininkų ar viršaičių atsiklausiama, o draugijų. Taigi dalyvaudami Suvažiavime Jūs prisidėsite prie mums svarbių klausimų sprendimo. Kita vertus, dėl asimiliacijos ar migracijos keičiasi šio krašto demografinė padėtis – deja, mūsų, lietuvių, vis mažiau. Turim kiekvienas prisiišti atsakomybę už tai, koks bus šis kraštas ateityje. Turime numatyti kai kurių įvykių pasekmes ateičiai. Visi puikiai prisimename tą laikotarpį, kai lietuviai protestavo prieš pasienio užkardos įkurdinimą Punske. Manau, tada tautinis susitelkimas davė rezultatų, nes dabar, beveik po dvidešimties metų, būtumėm matę anuometinių sprendimų pasekmes.

Dabar irgi yra aktualių klausimų, kuriuos reikia stebėti, analizuoti. Turriu omeny būsimą švietimo reformą. Reikia stebėti, kad likusios mūsų kelios mokyklos ir juolab mokiniai nenukenėtų. Tai svarbu.

Dar kartą raginu ateiti pirmiausia į minėtus rinkiminius susirinkimus ir dalyvauti š. m. lapkričio 12 d. LLD Suvažiavime.

Leisti „Jotvai“ tekėti sava vaga

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Prisiminti 65-ąjį „Jotvos“ jubiliejų, tai lyg sėsti į Transsibiro magistralės traukinį ir važiuoti su pažįstamais ir nepažįstamais, matytais ir nematytais veidais, girdėti storą suaugusiųjų juoką ir vaikų cypiančius balselius. Ko tik ten nerasi: margus ir ilgus sijonus, baltas ir šiek tiek pamėlusias sukneles, išblyškusias ir pajuodavusias kelnės, kasomis arba karūnomis papuoštas galvas. O pereiti per visą traukinį, tai lyg greitai perbėgti per „Jotvos“ istorijos atkarpas, kuriose galima pamatyti ne tik savo mokytojus vaikų kūne, bet ir tėvelius arba senelius moksleivio rūbe. Būti vadinamuoju jotviečiu ir po daugelio metų vėl sugrįžti į tą patį traukinį, kuriame šokis šiame krašte reiškia daugiau nei tik sukurtų žingsnių atkartojimą, reiškia savo širdies dalies atidavimą gimtojo krašto istorijai. Kaip buvo sukurtas

65-asis į istoriją įsirašęs „Jotvos“ jubiliejus, kaip į jo traukinį spėjo įlipti šokėjai, muzikantai, dainininkai ar ugnimi spjaudantis jaunimas, papasakos choreografinio sambūrio „Jotva“ vadovė Kornelija Mauliūtė.

Jurgita Stankauskaitė: Kaip ir nuo kada ruošiasi šiam jubiliejui? Kas prisidėjo prie jo organizavimo?

Kornelija Mauliūtė: Šiam „Jotvos“ jubiliejui ruošiasi gal dvejus ar dvejus su puse metų. Iš patirties žinojau, kad reikės įdėti daug darbo, nes atsimeinu, kaip 2011-aisiais reikėjo ruoštis 60-ajam „Jotvos“ jubiliejui. Pirmiausia būtina pasirūpinti finansais, nes be jų sunku suorganizuoti gerą renginį. Kiekvieną kartą siekiame to, kad visi šventės dalyviai, kurių yra apie 300, galėtų švęsti ne tik scenoje, bet ir vakaronėje. Tad jai reikia

finansiskai pasiruošti. Sumos, gautos pardavus koncerto bilietus, nepakanka, todėl pagalbos ieškom kitur. Rašom projektus. Tiesa yra tokia, kad dažniausiai jie atmetami. O jeigu vienas kitas priimamas, mums suteikiama ne tokia finansinė pagalba, kokios reikia. Žymiai mažesnė.

J. S.: Bet kiekviena suma, mažesnė ar didesnė, gelbsti.

K. M.: Žinoma. Už tai esu be galo dėkinga visiems, kurie prisidėjo prie šventės. Iš tikrųjų nuo 2013-ųjų su vyriausiąja šokėjų grupe taupėme šią vasarą vykusiam „Jotvos“ jubiliejui. Kaip? Neretai tenka pasirodyti Baltogėje ar Sokulkoje. Už dalyvavimą renginiuose būname apdovanoti honorarais. Kadangi ten viskas remiasi Europos Sąjungos finansine pagalba, grįžtame namo su piniginėmis dovanomis, kurias ir kaupėme jubiliejui.

Šventei stipriai ruošėsi visa Punsko bendruomenė. Nors šių metų vasarą žmonės buvo pavargę nuo jubiliejų gausos, visi sugebėjo pasiruošti šiam renginiui. Esu labai dėkinga visiems – pradedant senjorais, baigiant paačiais mažiausiais, kad jubiliejui atidavė tiek savo energijos. Dalyvauti jame buvo kviečiami visi. Jeigu gerai atsimeinu, praėjusių metų rudenį ar žiemą buvo publikuojami „Aušroje“ skelbimai, raginantys norinčiuosius prisijungti prie šventės organizavimo, burtis į grupes, norinčias pasirodyti scenoje. Deja, ne visi pratę patys pasisiūlyti, bet

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

štai studentų raginti nereikėjo. Patys ėmė man skambinti ir rašyti, kad nori šokti. Senjorų grupę subūrė Algis ir Alicija Uzdilos, Jūratė Kardauskienė, Asta Pečiulienė, Teklė Paransevičienė ir daug kitų, kurie skambino buvusiems šokėjams, kvietė prisijungti prie vyriausiųjų grupės.

J. S.: O kaip vyko darbas su jaunimu?

K. M.: Buvo sunku. Žinom, kad jaunimas dirba, ypač tas, kuris šiemet baigė licėjų. Kiekvienas nori užsi-dirbti mokslams. Nemažai praradom laiko, bet privalau jus suprasti, tuo labiau kad čia ūkininkų kraštas. Kita vertus, visur galima susitarti, suprasti, suspėti. Reikia tik noro.

J. S.: Pakalbėkim apie jubiliejaus tematiką.

K. M.: Oi, buvo įvairių minčių. Dėl įvairių kliūčių buvo du scenarijaus variantai, o galiausiai iš dviejų susilipdė trečias.

J. S.: Kaip jubiliejiniame koncerte pavyko suderinti šokį, dainavimą, vaizdo įrašus, baltiškų rūbų pristatymą?

K. M.: Pagalvojau taip: kadangi turim fotografuojančio, filmuojančio jaunimo – kodėl nesukūrus kokio

įdomaus filmuko iš „Jotvos“ gyvenimo ir jo neparodžius per koncertą? Šia mintim pasidalinau su Luku Bernecku (studentų grupės šokėjas – aut.). Jis mielai sutiko. Lukas atliko labai didelį darbą. Vaizdajuostes turėjo suskaitmeninti. Dabar susėdę juokiamės, kad Lukas žino, kelintais metais koks šokis buvo pastatytas.

Kiekvieną darbą noriu atlikti kuo geriau, bet ne visada pavyksta. Supratau, jog kartais viskam reikia leisti plaukti sava vaga, kad dalykai susidėliotų į savo vietas. Buvo dalykų, kurie susikūrė paskutinėmis akimirkomis, bet paskui pamačiau, kad gal ir gerai. Vieni dalykai nepavyko, bet juos pakeitė kiti.

J. S.: Žavingai dainavo dr. Daiva Steponavičienė su šeima, kuri atsi-vežė ne tik dainas, bet ir nuostabius kostiumus. Vos pavyko atpažinti, kad juos vilkėjo mūsų kraštiečiai. Taip pat nepaprastai gražu buvo stebėti grupės „JAMA“ iš Stare Juchy ugnies šou. Buvo ko paklausyti ir pažiūrėti. Tačiau grįžkime prie „Jotvos“. Scenoje pasirodė tiek daug šokėjų... Kaip juos visus pavyko aprengti?

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

K. M.: Traukėm rūbus iš visur, kur tik galėjom. Vieniems teko siūti. Man labai patiko senjorų vadovo Algio Uzdilos idėja – vyriausiems apsirengti tokiais rūbais, kokius jie turi. Tai išgirdusi nepaprastai apsidžiaugiau. Kiekvienas iš savo spintų pradėjo traukti senus rūbus. Ne vienas norėjo šokti tais, kuriuos vilkėjo jaunystėje.

J. S.: Koncerto pabaigoje turbūt ne aš viena nustebau išgirdusi, kad „Jotvoje“ dirbo tiek daug vadovų.

K. M.: Vadovais pavadinau vadovus ir jų padėjėjus. Vieni grupėms vadovavo ilgus metus, kiti padėdavo ruošti šokėjus vienam ar keliems koncertams. Pagalvojau – koks skirtumas, ar jie buvo vadovai, ar padėjėjai. Juk tie žmonės įnešė čia

savo indėlį.

Džiaugiuosi, kad mums pavyko suorganizuoti jubiliejų. Dėkinga esu visiems rėmėjams ne tik už piniginę paramą, bet ir už kiekvieną maisteli šaldainių. Be galo dėkoju Dairvai Steponavičienei, kuri sutiko atvykti su naujais baltiškais rūbais ir juos visiems parodyti. Ji atviravo, kad važiuodama į Punkską automobilyje baiginėjo juos siūti. Taip pat labai džiaugiuosi, kad į koncertą atvyko

viena pirmųjų šokėjų Julija Ustach. Pati mačiau, kaip vaikai stebėjosi, kad garbingo amžiaus moteris kažkada galėjusi šokti sambūryje „Jotva“. Dėl tokių akimirky ir žmonių verta būti. Labai ačiū kompozitoriui Dainiui Paviloniui, sutikusiam atvažiuoti ir padėti pasiruošti bendrai dainai, ir visiems, kurie prisidėjo prie jubiliejaus organizavimo, atidavė daug darbo, jėgų ir širdį.

Dėl tokių žmonių ir gimtoje žemėje dėty kultūros pamatų verta būti vienu iš per 65-erius metus lipdyto traukinio keleivių. Tegul šis traukinys niekada nesusstoja, pasiimdamas vis daugiau ir daugiau šokio bičiulių.

Nuoširdūs padėkos žodžiai keiliauja visiems renginio rėmėjams: LR vidaus reikalų ir administravimo ministerijai (MSWiA), Palenkės maršalkos įstaigai, vaistinei „Radix“, P.W. „Kram“, R. ir V. Pykių įmonei „Reni“, A. ir V. Šupšinskių įmonei „Raguolis“, restoranui „Rūta“, „Orion“ S.A. (A. Liaukevičienei; M. V. Zimmnickui), parduotuvei „Grimo“ ir parduotuvei „Dzūkas“.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Vidugirių mokyklos jubiliejus

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Rugsėjo 17 dieną Vidugirių pagrindinė mokykla šventė 100 metų jubiliejų. Ta proga kaimo koplyčioje iškilmingas šv. Mišias atnašavo prelatas Edmundas Putrišas, kun. kanauninkas Česlovas Baganas, kun. Petras Gucevičius ir kun. Marius Talutis. Po jų mokyklos aikštėje buvo surengtas gražus moksleivių koncertas, kuriame netrūko nei šokių, nei seniai girdėtų dainų. Scenoje pasirodė Vidugirių kaimo kapela, kapela „Griežlė“ iš Šeštokų ir Kapčiamiesčio muzikantai. Jubiliejaus proga mokykla susilaukė dovanų ir pačių gražiausių linkėjimų iš garbingų šventės svečių: LR užsienio reikalų viceministro Mantvydo Bekešiaus, LR ambasadoriaus Lenkijoje Šarūno Adomavičiaus, LR konsulato Seinuose vadovo Vlado Stankevičiaus, LR švietimo ir

mokslo ministerijos kanclerio Tomo Daukanto, mokyklos absolventų ir Lenkijos lietuvių bendruomenės atstovų. Atvykę svečiai skaitė LR prezidentės Dalios Grybauskaitės, premjero Algirdo Butkevičiaus, švietimo ir mokslo ministrės Audronės Pitrėnienės sveikinimus.

Nutilus muzikai ir kalboms, vyko mokyklos šimtmečiui paminėti skirtos skulptūros atidengimas. Vėliau klasėse buvo galima apžiūrėti senas ir pačias naujausias nuotraukas iš Vidugirių mokyklos gyvenimo, pavyti naujai išleistas moksleivių kūrybos knygutes, įsigyti mokytojos Gražinos Kibyšienės knygą „Pro mano langelį“ ar mokyklos šventei pagamintus skambučius. Pats gražiausias jubiliejaus momentas buvo tas, kai scenoje pasirodė Vidugirių mokyklą lankę kraštiečiai arba joje

dirbę mokytojai.

Klaidinga būtų nutylėti ir nepapasakoti trumpai apie žmones ir jų kilnius darbus, atliktus šios mokyklos praeities ir šviesios ateities vardan. Dėmesį patraukė mokytojos G. Kibyšienės knyga „Pro mano langelį“. Ji pasakojo, kad biografinė apybraiža, tai dovana mokyklai, tačiau drąsiai galima būtų pridurti, kad tai dovana G. Kibyšienės šeimai, Vidugirių kaimui, lietuvių krašto bendruomenei. Ši knygelė puikiai papildo jau užrašytus žmonių pasakojimus, galbūt atveria visai naują skyrių su niekur nerašytais prisiminimais, Vidugiriuose gyvenančių šeimų gyvenimo faktais, įlipdytais grožiniuose vaizdeliuose. Knygutės kūrimo užuomazgos prasidėjo nuo pirmojo apsakymo – jos senelių meilės istorijos. „Šią istoriją papasakojo man Marytė Malinauskienė. Ji man nedavė užmigt, todėl turėjau ją užrašyti“, – šypsodamasi sako mokytoja. Nedidelėje knygelėje galima rasti tai, kas moterį gyvenime jaudino ir žavėjo. Būtina paminėti, kad knyga išleista jos lėšomis, o visos surinktos aukos bus skiriamos Vidugirių mokyklai.

Ši kaimo mokykla gali džiaugtis ir grožėtis dar viena nepaprastai įspūdinga dovana – Zenono Knyzos skulptūra, mojančia kiekvienam pro šalį keliaujančiam

Ši kaimo mokykla gali džiaugtis ir grožėtis dar viena nepaprastai įspūdinga dovana – Zenono Knyzos skulptūra, mojančia kiekvienam pro šalį keliaujančiam

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Jurgitos Stankeuskaitės nuotr.

Vidugirių mokyklos mokiniai ir buvę bei esami mokytojai

žmogeliui. Ir kaip prie jos nesustosi, nenusišypsosi, kai joje pavaizduoti lipantys kopėčiomis į baltą baltą lango šviesą vaikučiai. Šviesa, tai mokykla, sėjanti mokslo, šviesaus proto grūdėlius jaunoje dvasioje. Z. Knyza pasakoja, kad mintimi sukurti skulptūrą pasidalijo Teresė Radzevičienė iš Pristavonių, kurios vaikai mokosi šioje mokykloje. Anot menininko, išdrožinėti skulptūrą švietimo įstaigai nebuvo problema, tačiau sunkoka įgyvendinti projektą, kai trūksta finansinės paramos. „Kartais tenka gyvenime pasiaukoti, ką nors padovanoti“, – išpažįsta menininkas. Laikui bėgant, po įvairių pokalbių ir susitikimų su Punsko savivaldybės atstovais pavyko gauti lėšų skulptūrai.

Už renginį, dovanas ir nuostabią atmosferą reikia padėkoti visiems, kurie ruošėsi, rėmė, organizavo ir iškėlė Vidugirių pagrindinės mokyklos 100-ąjį gimtadienį.

MIELA VIDUGIRIŲ MOKYKLOS BENDRUOMENE,

sveikinu 100-ųjų įkūrimo metinių proga!

Ilgas švietimo tradicijas puoselėjančiuose Vidugiriuose Jūsų mokykla yra svarbus kultūros ir lietuviybės židinys, kuriame branginamas gimtasis žodis, iš kartos į kartą perduodama istorija ir papročiai, išlaikomas tvirtas ryšys su Lietuva.

Gražios šventės proga nuoširdžiai visiems linkiu į antrąjį mokyklos šimtmetį įžengti kupiniems ryžto ir toliau saugoti Punsko krašte lietuvišką dvasią bei tradicijas.

Didžiuojamės Jūsų mokykla ir jos darbais.

Gyvuokite ilgai ir sėkmingai!

Įsimintinų jubiliejinių metų visiems!

*Dalia Grybauskaitė
Lietuvos Respublikos Prezidentė
Vilnius, 2016 m.*

Vidugirių mokyklos istorija

Pranešimas skaitytas minint Vidugirių mokyklos 100-ąjį jubiliejų

IRENA NEVULIENĖ

Pirmoji lietuviška mokykla Vidugiriuose buvo įkurta vokiečių okupacijos metu, 1916 m., pas Vincą Nevulį. Ją lankė ir gretimų kaimų vaikai. 1920 m. mokykla paversta lenkiška. 1927 m. dalis tėvų atsakė leisti vaikus į lenkišką mokyklą, už ką buvo nubauti pinigėmis baudomis. 1928 m. mokykla perkelta pas Magdaleną Grėbliauskiene, dar vėliau – pas Makauskus.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, lenkiškos mokyklos ne pradėjo naujų mokslo metų. Tuomet tėvų prašymu lietuviai mokytojai ir studentai pradėjo mokytis vaikus lietuviškai. Vadovėlių pasirūpindavo iš Lietuvos. Mokė Vincas Kadziauskas.

1945 m., po Antrojo pasaulinio karo, lietuviško Vidugirių kaimo Kadziausko name vėl buvo atidaryta lenkiška mokykla. Mokytis pradėjo

dvi pirmos klasės, iš viso 34 mokiniai. Mokyklai vadovavo Vladislavas Miech (Władysław Miech). Labai sunkiai besikūrusi mokykla vėl iširo. Mokytojas vieną naktį netikėtai dingo ir daugiau nebesirodė.

1946-ųjų pradžioje darbą pradėjo mokytoja Valukonytė. Pirmiausia subūrė keturias klases, paskui kasmet ateidavo vis daugiau mokinių, buvo vis daugiau klasių.

1950 m. mokykla – jau septynmetė. Pirmieji pokario mokytojai buvo lenkai, o vėliau įsidarbinau vis daugiau lietuvių. Keitėsi ir lietuvių kalbos padėtis. Pirmiausia visų dalykų mokyta lenkiškai. Tik 1951 m. tėvams ir aktyvesniems krašto veikėjams reikalaujant mokykloje buvo įvesta

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

lietuvių kalba, kurios pirmoji mokė Bronė Vainaitė-Kliučinykienė. Susikūrė keturios klasės lietuvių dėstomąja kalba. Jas nuo 1952 m. globojo mokytoja Julija Stoskeliūnaitė-Ustach. Nuo 1954 m. jau buvo septynios lietuviškos klasės.

Nors Vidugirių kaimas tiek prieš karą, tiek po karo buvo grynai lietuviškas, mokyklą lankė dalis lenkų tautybės mokinių ir kurį laiką lygiagrečiai su lietuviškomis veikė ir lenkiškos klasės. Darėsi ankšta. Mokykla vis ieškojo naujų patalpų.

1958 m. iš Paliūnuose esančių pasienio kareivių arklidžių pastatyta mokykla, kurioje tilpo po 7 lenkiškas ir lietuviškas klases. Labai dažnai keitėsi mokytojai:

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

vieni įsidarbindavo keleriems metams, kiti – tik keliems mėnesiams. Keitėsi taip pat mokyklos vadovai. Iki 1948 m. mokyklai vadovavo mokytojai Valukonytė, vėliau Pučilovska (Puczyłowska), Čechovska (Czechowska), Halina Kislo (Halina Kisło), Boguslavas Ustach (Bogusław Ustach), Kostas Sidaris, Juzefas Romatovskis (Józef Romatowski), Jurgis Valinčius. Nuo 1974 iki 1995 m. mokyklai vadovavo Ieva Sidarienė.

Įgyvendinant švietimo reformą 1977 m. Vidugiriuose, buvusiam Kadziauskų name, paliktos tik pradinės klasės lietuvių dėstomąja kalba. Vyresni mokiniai buvo vežojami į Punską ir Krasnavą. Tuščias mokyklos pastatas 15 metų buvo nuomojamas besikuriančiam Vidugirių kolūkiui. Taigi mokykla neteko patalpų. Po kelerių metų atsiskyta centrinės mokyklos Punske, ir mokiniai pamažu vėl ėmė grįžti atgal į Vidugirius. Sugrįžusieji mokėsi kaimo ugniagesių svetainėje, sveikatos punkte. Tėvų ir mokyklos direktorės Ievos Sidarienės pastangomis 1993 m. rugsėjo 17 d. buvo įmūrytas keratinis mokyklos akmuo ir pradėta statyba. 1994 m. rugsėjo 2 d., nors dar nebaigta, mokykla pagaliau buvo atidaryta ir atiduota naudoti. Jaukiame ir šviesiame pastate mokiniai noriai ir aktyviai dalyvavo mokykliniame gyvenime.

Nuo 1995 iki 2006 m. mokyklos direktorė buvo Gražina Kibyšienė. Po to direktorės pareigas ėjo šios mokytojos: Zita Ivoškienė, Irena Nevulienė, Onutė Samulevičienė, Onutė Malinauskienė. Nuo šių mokslo metų pradžios – Onutė Samulevičienė.

Mokykla buvo ir tebėra svarbus kultūros židinys. Kiekvienais metais Vidugirių ir aplinkinių kaimų gyventojai kartu su mokiniais čia pamini svarbias tautines šventes. Mokykloje veikia šokių ir vokalinis ansambliai, dramos būrelis. Mokiniai aktyviai dalyvauja įvairiuose konkursuose ir festivaliuose.

Vidugirių mokyklos praeities skambučio aidai

Pagal Julijos Šimčikaitės-Račiuvienės (g. 1955 m.) prisiminimus

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

JULIJA MOKINĖ

Julija mokyklą pradėjo lankyti 1962 m. Būdama 7 metų, atėjo į pirmą klasę. Jos pirmoji auklėtoja buvo mokytoja Ieva Sidarienė, o mokyklos vedėjas – Kostas Sidaris. Tada Vidugirių mokykla buvo dideliame pastate ant kalno. Iš viso mokykloje mokėsi daug mokinių, klasės buvo jungtos, tik pirmą ir aštuntą ne.

Buvo lygiagrečios lietuviškos ir lenkiškos klasės. Lenkiškose visų pirmą mokėsi vaikai iš Pelelių, Taurusiškių, Paliūnų kolūkio ir Dievetiškių dvaro. Jų tėvai dažnai keliavo iš

vienos vietos į kitą, keitė gyvenamąją vietą. Tai ir vaikai mokydavosi Vidugiriuose metus ar kitus.

Julija prisimena, kad nemaža dalis mokinių kartojo tą pačią klasę. Iš jos klasės devynių vaikų tik keli neliko toje pačioje klasėje. Buvo ir taip, kad mokiniai lankė mokyklą iki septyniolikos metų ir jos nebaigdavo. Kad vaikai likdavo toje pačioje klasėje, buvo labai natūralu. Tėvai nesipriešino ir nediskutuodavo dėl to.

Kai Julija buvo kokioje III klasėje, į Vidugirių mokyklą atėjo du jauni, energingi mokytojai – Jurgis Valinčius ir Algirdas Nevulis. Mokykloje

Iš kairės: Birutė Pečiulytė, Julija Šimčikaitė-Račiuvienė, Onutė Nevulytė-Šimčikienė, kun. Jonas Jurgis Macekas, Onutė Sakavičiūtė, Onutė Moliušytė-Vasiliauskienė

buvo tvarka ir drausmė. Jurgis Valinčius buvo mokyklos vedėjas, mokė matematikos, fizikos. Julija prisimena, kad tai buvo išsvajotas mokytojas, labai gerai aiškino ir su mokiniais, kurie norėjo dar daugiau išmolti, dirbdavo papildomai po pamokų. Mokytojas Valinčius buvo griežtas, bet konkretus, mokėjo palaikyti drausmę. Tai buvo nuostabiausias mokytojas, kokį gali išvaizduoti. Algirdas Nevulis mokė rusų kalbos, geografijos, lietuvių kalbos ir slapta Lietuvos istorijos. Pastarosios mokė, pasitaręs su mokyklos vedėju, kartą per savaitę lietuvių kalbos pamokos metu. Atsinešdavo Šapokos istoriją ir jau penktokams stengėsi atskleisti pagrindines žinias iš Lietuvos praeities. Julija sako, kad tai, ką tada mokytojas perteikė, yra neįkainojamas dalykas. Jis užkrėtė ją meile Lietuvai ir Lietuvos istorijai, nors patriotizmo pagrindus ji įgijo iš savo tėvelių. Ypač tėtis daug pasakojęs apie Lietuvą, jos praeitį, kovas už laisvę. Mokyklos vadovėlyje (tarybiniam) buvo nupiešta kitokia Lietuvos vėliava nei ta, kurią jai parodė tėvelis. Būdama maža ilgus metus negalėjo suprasti, kaip Lietuva gali turėti dvi vėliavas, du himnus ar du skirtingus herbus.

Dar vienas geras savo dalyko mokytojas buvo Jonas Jurgielevičius (Jan Jurgielewicz). Jis Juliją VII ir VIII klasėse mokė lenkų kalbos. Prieš jį lenkų kalbos mokė jauna mokytoja, kuriai visai nerūpėjo, kad vaikai išvis ko nors išmokyti. Tuo labiau matėsi titaniškas mokytojo J. Jurgielevičiaus darbas. Jis labai gerai išaiškino gramatiką, išmokė rašyti rašinius, daug dirbo su mokiniais po pamokų. Tai buvo griežtas mokytojas.

Iki VI klasės visi dalykai buvo dėstomi lietuviškai. Julijai pradėjus lankyti VII klasę, Vidugirių mokykloje staiga dingo lietuviškos klasės. Tada dirbti atsiųsti keturi lenkai mokytojai: Celina Miščinska (Celina Myszczyńska), Danuta Gudanovska (Danuta Gudanowska), Bernadeta

Wolongievič (Bernadetta Wolongiewicz) ir jau minėtas Jonas Jurgielevičius. Lietuviškos klasės sujungtos su lenkiškomis. Visos pamokos buvo vedamos lenkiškai, papildomai galima buvę lankyti lietuvių kalbos pamokas. Žinoma, jog Pristavonių, Navinykų ir Vaitakiemio mokyklose toliau buvo mokoma lietuviškai. Kyla klausimas: kodėl Vidugirių mokykloje panaikintos lietuviškos klasės?

JULIJA ŠIMČIKAITĖ MOKYTOJA

Mokytoja Julija Šimčikaitė-Račiuvienė Vidugirių mokykloje dirbo tik vienus 1976/77 mokslo metus. Mokė istorijos, biologijos, lietuvių kalbos, rusų kalbos, geografijos, muzikos ir mokslo apie visuomenę. Tada Vidugirių mokykloje buvo aštuonios klasės, visos jungtos, dirbo tik keturi mokytojai. Be Julijos, dar mokė Jurgis Valinčius, Ieva Sidarienė ir Elena Jurkiūnienė. Tada Vidugirių mokykla buvo grynai lietuviška. Įdomu, kad Vidugiriuose dirbantys mokytojai turėjo dar prižiūrėti vaikus, vežiamus iš Dievetiškių, Paliūnų ir Pelelių į Krasnavo lenkišką mokyklą.

Po metų pradėta kurti bendras valsčiaus mokyklas. Ir vėl Vidugirių mokykla buvo pirmoji, kurioje paliktos tik trys klasės. Kyla klausimas, kodėl. Tuomet vyresnius mokinius imta vežioti į Punkską. Mokykloje dirbti pasiliko viena mokytoja – Ieva Sidarienė.

Trakėnuose

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Rugsėjo 8 dieną „Viltelės“ klubo globotiniai ir globėjai aplankė Trakėnų zooparką. Jis įkurtas 2005 metais. Įspūdingas tuo, kad čia yra daugybė žvėrelių ir paukščių. Globotiniai matė Kame-rūno avis ir ožkas, Jokūbo avis, ponius, snieginius, kalnų, Sibiro ožius, lamas, šernus, asilus, muflonus, zeburus, danielius, Dovydo elnius, kupranugarius, škotiskąsias karves. Įdomios pasirodė Vietnamo kiaulės, jūrų kiaulytės, nutrijos, paprastieji ir ilganosiai meškėnai, beždžionės, dėmėtosios genetos, vilkai, tigras ir zooparko karalius – liūtas. Tarp daugybės žinduolių eksponuojami ir paukščiai: papūgos, stručiai, povai, vištos, gaidžiai, balandžiai, pilkosios gervės, fazanai ir daugybė vandens paukščių. Šiame zooparke gyvenantys žvėreliai ir paukščiai yra aptvaruose, jie visi labai įspūdingi ir gražūs.

Išvykos dalyvius lydėjo gera nuotaika. Diena pasitaikė saulėta ir šilta. Dar ilgai atminty pasiliks gražūs vaizdai. Ačiū Punksko savivaldybei už parūpintą transportą bei Kanados lietuvių fondui už padengtas ekskursijos išlaidas.

Violetos Žukauskaitės nuotr.

Vatikano radijo laidoms lietuvių kalba – 75 metai. Istorija ir kontekstas

Pranešimas skaitytas minint Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejaus jubiliejų

JONAS MALINAUSKAS

Pradedu nuo paties bendriausio konteksto – kas yra Vatikanas? Iš kur jis atsirado? Kam jis šiandien reikalingas?

Dabartinė Vatikano valstybė yra nuo viduramžių iki devynioliktojo amžiaus gyvavusios bažnytinės valstybės tąsa. Aną senąją popiežių valstybę absorbavo devynioliktojo amžiaus viduryje susivienijusi Italija. Paskutinis aktas, galutinai užbaigęs senosios popiežių valstybės egzistavimą, buvo 1870 m. rugsėjo 20 d. įvykęs italų kariuomenės įsiveržimas į popiežių valstybės sostinę Romos miestą. Tuo metu bažnytinę valstybę valdęs ir Katalikų Bažnyčiai vadovavęs popiežius Pijus IX nesusitaikė su valstybės praradimu. Italams užėmus Romą, jis pasiskelbė esąs kalinys Vatikane. Visą pontifikatą tarp Vatikano mūrų praleido ir jo įpėdiniai – Leonas XIII, Pijus X, Benediktas XV. Šiuo laikotarpiu kitos valstybės ir toliau pripažino popiežių suverenumą, siuntė savo ambasadorius. Šventojo Sosto santykiai su Italija pradėjo keistis tik 1922 m. popiežiumi išrinkus kardinolą Achille Ratti, kuris pasirinko Pijaus XI vardą. Po keletą metų trukusių, iš pradžių slaptų, o vėliau oficialių derybų, 1929 m. vasario 11 d. buvo pasirašytos dvišalius Italijos ir Šv. Sosto santykius normalizavusios sutartys, vadinamos Laterano sutartimis, pagal pasirašymo vietą – Romos vyskupijos vikariato rūmus,

šalia Laterano Šv. Jono bazilikos. Popiežius atsisakė pretenzijų į žemes, kurios iki Italijos suvienijimo priklausė bažnytinėi valstybei. Italija pripažino popiežiaus suverenumą Vatikane, mažoje, vos 44 ha teritorijoje, kuri nuo to laiko oficialiai vadinama Vatikano Miesto Valstybe.

Ar praeityje reikėjo ir ar šiandien reikia Bažnyčiai ir popiežiui turėti savo valstybę? Ana senoji bažnytinė valstybė buvo savo epochos kūrinys, susiformavo žlugus Romos imperijai. Vakariniėje imperijos dalyje, į gabalus subyrėjusioje romėnų valdytoje teritorijoje viduramžiais susikūrė naujos Europos valstybės. Italijos pusiasalyje naujų valstybių susiformavo net apie dešimt – nuo iš vieno kaimo susidedančios Šv. Marino Respublikos (iki mūsų dienų nepriklausomas San Marinas) iki visą pietinę Italiją apimančios Neapolio karalystės. Viena tokių valstybių buvo Bažnyčios valstybė, valdoma Romos vyskupo, tai yra popiežiaus.

Senoji bažnytinė valstybė, gyvavusi iki Italijos suvienijimo, prieš pabaigą daugeliui atrodė kaip nenatūraliai užsikonservavęs ankstesnių epochų produktas. Devynioliktajame amžiuje ne tik suvienytos Italijos siekė italai patriotai, bet ir vis daugiau kitų šalių katalikų į popiežiaus valstybę žiūrėjo kaip į anachronizmą. Vis dėlto tuo pat metu buvo suprantama, kad valstybės turėjimas garantavo popiežystės, o tuo pačiu

ir katalikybės, nepriklausomybę nuo kitų valstybių ir apskritai nuo politinės valdžios.

Garantuoti popiežystės nepriklausomybę – tai ir dabartinės Vatikano valstybės tikslas. Skirtingai negu visos kitos pasaulio valstybės, Vatikanas neturi visuomenės ir su tuo susijusių socialinių problemų. Tiesa, yra tokia sąvoka kaip „pilietybė“ – tačiau ji taikoma tik funkcinėje prasme. Yra apie 200 asmenų, kurie eidami tam tikras pareigas (ir tik tol, kol eina tas pareigas), laikinai gyvendami Vatikane turi ir Vatikano pasą. Nesant visuomenės, vienintelis suvereniųjų teisių turėtojas yra popiežius. Kitaip tariant, popiežius yra pilietis ir valstybė. Katalikų Bažnyčios galva savarankiškai tvarkosi mažytėje teritorijoje, kuri priklauso ne kitai valstybei, bet jam pačiam – žinoma, ne kaip privačiam asmeniui, bet kaip Katalikų Bažnyčios vadovui. Šią valstybę pripažįsta kone visas pasaulis. Diplomatinis santykis su Vatikanu palaiko beveik visos pasaulio valstybės. Taip pat Lietuva.

Dabar trumpai apie Lietuvos ir Šventojo Sosto santykius. Jie pradėjo megztis Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje. Pirmieji neoficialūs atstovai, pradėję siekti popiežiaus pripažinimo besikuriančiai Lietuvai, buvo du kunigai iš Seinų: buvęs seminarijos profesorius kun. Kazimieras Prapuolenis ir vienas „Šaltinio“ spaustuovės steigėjų bei

savininkų kun. Jurgis Narjauskas. Kun. Prapuolenis keletą metų prieš Pirmąjį pasaulinį karą ir per karą gyveno Romoje, buvo šiame mieste Rusijos imperijos valdžios išlaikomos katalikų parapijos klebonas. Siekdamas, kad popiežius pripažintų besikuriančią Lietuvą, jis veikė labiau savo vardu. Kun. Narjauskas turėjo Seinų vyskupo Antano Karoso ir Lietuvos vyriausybės įgaliojimus.

Vatikanas Lietuvos valstybę pripažino 1922 m., kai popiežiumi buvo išrinktas su Lietuvos reikalais iš arti susipažinęs Achille Ratti, buvęs apaštališkasis vizitatorius Lenkijoje ir Lietuvoje. Iš pradžių dvišalius santykius „nuodijo“ Vilniaus klausimas. Po Pirmojo pasaulinio karo kelis kartus ėjęs iš rankų į rankas, Vilnius galiausiai atiteko Lenkijai. Vatikanas, visoje Europoje priderindamas bažnytinę administraciją prie naujų valstybinių sienų, 1925 m. įkūrė Vilniaus arkivyskupiją Lenkijos ribose. Lietuva protestavo. 1926 m. ir Lietuvoje buvo sukurta nauja Kauno bažnytinė provincija, į kurią įėjo Lietuvos Respublikos teritorijoje esanti dalis buvusios Vilniaus vyskupijos, tapusi Kaišiadorių vyskupija, ir dalis Seinų vyskupijos, tapusi Vilkaviškio vyskupija. Dėl Vilniaus Lietuvos ir Vatikano santykiai buvo gana įtempti. Tik 1927 m. buvo paskirtas pirmas pilnavertis diplomatinis Lietuvos atstovas Vatikane (nepaprastasis ir įgaliotasis ministras Jurgis Šaulys), o popiežius paskyrė į Lietuvą savo nuncijų. Tačiau ilgai netrukus dvišaliai santykiai vėl pablogėjo. Autoritarinei tautininkų valdžiai Lietuvoje bandant izoliuoti Bažnyčią nuo jaunimo ugdymo, kilo naujų nesusipratimų, kurie baigėsi Lietuvos užsienio reikalų ministro Dovo Zauniaus ir nuncio arkivyskupo Riccardo Bartoloni asmeniniu konfliktu, o po to ir nuncio išvartymu iš Lietuvos.

Vatikano radijo būstinė

Ambasadoriaus (šiuo atveju nuncio) paskelbimas šalyje nepageidajamu asmeniu diplomatinės santykių praktikoje yra labai retas dalykas, laikomas aukščiausio lygio priešiško pareiškimo.

Po šio konflikto santykiai normalizuoti tik 1939 m. Lietuvos ministru prie Šventojo Sosto buvo paskirtas diplomatinės kurtuazijos virtuozas, buvęs diplomatinio protokolo departamento Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje vadovas Stasys Girdvainis. Ir jis atstovavo Lietuvai iki mirties, iki pat 1970 metų!

Tai gal tam tikra prasme paradoksalu, bet Vatikano palankumas, solidarumas ir empatija lietuviams, o tuo pačiu ir lojalumas Lietuvos valstybei aukščiausią laipsnį pasiekė, kai Lietuva jau buvo praradusi nepriklausomybę. Vatikanas nepripažino

Lietuvos įjungimo į SSRS. Nors Lietuvos valstybės jau nebuvo, tačiau ministras Girdvainis ir toliau buvo pripažįstamas kaip teisiškai egzistuojančios Lietuvos valstybės atstovas Vatikane; veikė Lietuvos atstovybė prie Šventojo Sosto.

Tokia principinga pozicija kiek susvyravo 1958 m. Tuo metu panašūs buvo ir Vatikano santykiai su Lenkija, kuriai Vatikane atstovavo ambasadorius Kazimiežas Papée (Kazimierz Papée), pavaldus Lenkijos egzilinei vyriausybei Londone. Chruščiovinio atlydžio laikais Lenkijos vyskupai, nors ir kentę komunistų priespaudą, pradėjo remti komunistinės valdžios bandymus megzti neoficialius ryšius su Vatikanu. Jie buvo užmegzti tik prieš pat komunizmo Lenkijoje žlugimą. Paskutinėje derybų stadijoje joms

vadovavo ir galiausiai pirmuoju ir vieninteliu komunistinės Lenkijos atstovu Vatikane buvo paskirtas Jerzis Kuberskis (Jerzy Kuberski), kuris, beje, kaip švietimo ministras yra lankęsis ir Punske. Su komunistine Lenkija 1958 m. pradėtų megzti santykių kaina buvo egzilinei vyriausybei atstovaujančios ambasados uždarymas. Kilus užsienyje gyvenančių lenkų protestams, vis dėlto ambasadorius Papée liko savo poste, bet buvo pažemintas jo rangas iki – „gérant les affaires“ (atstovybės administratoriaus). Ta pačia proga panašiai buvo pažemintas ir Lietuvos atstovo ministro Girdvainio rangas. Tačiau skirtingai negu Lenkijos atveju, kai po ambasadoriaus Papée mirties Lenkijos atstovybė prie Šventojo Sosto galutinai užsidarė, Lietuvos atstovybę Vatikanas pripažino ir po ministro Girdvainio mirties. Buvo metas, kai diplomatinio korpuso sąrašė buvęs tik valstybės pavadinimas – Lietuva, o atstovo pavardės nebuvo, bet vėliau atsirado ir nauja pavardė – Stasys Lozoraitis (jaunesnysis, buvusio Lietuvos užsienio reikalų ministro ir diplomatijos šefo užsienyje sūnus, vėliau kandidatas į Lietuvos prezidentus). Šventasis Sostas niekada nepripažino Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą ir per visą okupacijos laikotarpį Romoje veikė Lietuvos Respublikos atstovybė. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 1991 m. spalį buvo paskirtas Vilniuje reziduojantis nuncijus, o Lietuvos Respublika 1992 m. gegužės mėnesį paskyrė naują ambasadorių prie Šventojo Sosto Kazį Lozoraitį (beje, prieš tai porą dešimtmečių dirbusį Vatikano radijuje). Po to dvišaliai santykiai jau klostosi be jokių sutrikimų. Nuo 2012 m. Lietuvai Vatikane atstovauja ambasadorė Irena Vaišvilaitė (irgi buvusi mūsų kolegė Vatikano radijuje).

Vis dar kalbant apie kontekstą, norėčiau pridurti keletą žodžių apie

Vatikano Valstybės atnaujintoją, jos santykių su tarptautine bendruomene plėtotoją, taip pat Vatikano radijo įkūrėją Achille Ratti – popiežių Pijų XI. Jis, kunigas ir mokslo žmogus, bibliotekininkas, visai netyčia tapo Vatikano diplomatu. Pasibaigus Didžiajam karui buvo paskirtas apaštališkuoju vizitatoriumi Lenkijoje ir Lietuvoje, vėliau nuncijumi Lenkijoje. Vyskupo šventimai jam buvo suteikti 1919 m. spalį Varšuvos katedroje. Po poros metų jis buvo paskirtas Milano arkivyskupu ir kardinolu. 1922 m. vasario 6 d. vos po dvejų su puse vyskupavimo metų buvo išrinktas popiežiumi.

Jis buvo pirmasis popiežius, apsilankęs Lietuvoje ar – tiksliau sakant – jis buvo pirmasis Lietuvoje apsilankęs Bažnyčios ganytojas, vėliau tapęs popiežiumi. Apaštališkasis vizitatorius Achille Ratti kartą Lietuvoje lankėsi 1920 m. sausį ir tai buvo jo oficialus vizitas, antrą kartą – tų pačių metų rudenį, keliaudamas į Rygą.

Pirmas oficialus jo vizitas Lietuvoje prasidėjo nemaloniu organizaciniu incidentu. Lietuvos valdžia nenorėjo sutikti, kad Šventojo Sosto atstovas keliautų iš Vilniaus į Kauną lenkišku traukiniu. Dėl to buvo sutarta, kad prie demarkacinės linijos, kažkur ties Vieviu, iš lenkiško sąstato svečias persės į lietuvišką. 1920 m. sausį buvo labai šalta. Lenkiškas traukinys, nežinia – tyčia ar ne, ilgai vėlavo. Lietuviškas garvežys nebuvo paruoštas ilgam stovėjimui šalty ir pasibaigus malkoms sustojo. Teko skubiai siųsti iš Kauno kitą garvežį. Baigėsi tuo, kad popiežiaus atstovas ir visa palyda baisiai sušalo ir į Kauną atvažiavo labai nepatenkinti. Vėliau, jau būdamas popiežius, kai tik susitikdavo su lietuviais, Pijus XI dažnai, jau su humoru, prisiminėdavo tą, jo žodžiais – „mūsų nuotykį keliaujant į Kauną“.

Būsimam popiežiui patikėta misija Lenkijoje, taip pat Lietuvoje,

nebuvo lengva. Jis atvyko į Varšuvą labai sudėtingais laikais, kai lenkams pagaliau pildėsi per visą devynioliktąjį amžių puoselėtas nepriklausomybės troškimas, bet tuo pat metu lenkiškieji interesai susidūrė su kaimyninių tautų interesais, čia pat buvo ir tuo metu dar tik besiformuojanti, bet jau pakankamai stipri ir agresyvi bolševikų valstybė. Achille Ratti iš pradžių palaikė lenkus, nes Lenkijoje jis matė katalikybės forpostą, kuriam žlugus grėstų pavojus visai Europai. Vis dėlto geriau susipažindamas su vietinėmis problemomis jis ėmė vis atsargiau žiūrėti į šio regiono kraštų patriotinį religingumą. Į Vatikaną rašytose ataskaitose labai skeptiškai atsiliepdavo apie katalikybės ir nacionalizmo susiplakimą. Supratęs lietuvių ir lenkų siekių skirtingumą, jis pasiūlė, kad Lietuvai būtų skirtas atskiras apaštališkasis vizitatorius. Jis pats surado šioms pareigoms kandidatą – jėzuitą Antonio Zecchini, kuris ir buvo paskirtas 1921 m. lapkritį.

Be neslepiamo nepritario katalikybės ir tautinio patriotizmo suplakimui, Pijus XI buvo pirmasis popiežius labai griežtai kritikavęs to meto totalitarines ideologijas. 1931 m. jis parašė encikliką „Non abbiamo bisogno“ prieš itališkąjį fašizmą; 1937 m. encikliką prieš nacionalsocializmą „Mit brennender Sorge“. Tais pačiais metais enciklikoje „Divini Redemptoris“ jis dar kartą išdėstė Bažnyčios požiūrį į komunizmą.

Vienas svarbiausių šio popiežiaus nuopelnų, kaip sakyta, buvo santykių su Italija suregulavimas 1929 m., sukūręs naują lengvą Vatikano valstybingumo formą, padėjęs Šventajam Sostui labiau įsitvirtinti kaip suvereniui subjektui pasaulio valstybių bendrijoje. Greit po Vatikano Miesto Valstybės įkūrimo, 1931 m., buvo įkurtas savarankiškas komunikacijos instrumentas – Vatikano radijas.

(Bus daugiau)

Mokytojas, šaulys Juozas Mulerskas

GINTARAS LUČINSKAS

1938 m. sausio 18 d. Alytuje mirė Juozas Mulerskas, mokytojas ir visuomenininkas, kuris 1918 m. Seinuose buvo suorganizavęs lietuvišką „Žiburio“ mokyklą. Iš 1938 m. vasario mėn. žurnale „Trimitas“ ir 1938 m. kovo mėn. žurnale „Karys“ paskelbtų nekrologų sužinome apie šio tauraus patrioto nueitą nelengvą gyvenimo kelią.

Juozas Mulerskas gimė 1894 m. spalio 20 d. Seinų apskrityje, Krasnavo valsčiuje, Bubelių kaime. Nuo mažens jam teko gyventi ir mokytis Seinuose, kur tėvai turėjo namą. Nors teko gyventi tarp sulenkėjusių miestionių, Juozas nepasidavė aplinkos įtakai ir daugiau bendravo su lietuvišiais moksleiviais. 1914 m. baigęs Seinų keturių klasių mokyklą, pradėjo tarnauti Seinų apskrities viršininko įstaigoje. Prasidėjęs Pirmajam

pasauliniam karui, išvyko į Rusiją ir apsigyveno Voroneže. Čia uoliai dirbo Lietuvių draugijoje nukentėjusiems nuo karo šelpti. 1918 m. su pirmomis lietuvių grupėmis grįžo į Lietuvą, kurią dar kaustė vokiečių okupacija, bet jau skleidėsi pirmieji laisvės žiedai – buvo leista organizuoti lietuvių pradinės mokyklas su dėstomąja gimtąja kalba. Juozas Mulerskas suorganizavo mokyklą Seinuose ir joje dirbo. Dar vokiečių okupacijai siaučiant, jis žmonėms skiepijo laisvės siekius ir tėvynės meilę. 1918 m. rudenį pradėjo kurtis atbundančios Lietuvos įstaigos, darbo buvo daug, o išsilavinusių žmonių trūko, todėl šalia mokytojo darbo daug dirbo ir visuomeniškai – visur, kur tik reikėjo padėti.

1919 m. lenkams užėmus Seinus, apskrities įstaigos persikėlė į Lazdijus, kur buvo partizanų ir šaulių organizavimo centras. Gresiant Lietuvos Nepriklausomybės praradimo pavojui, Juozas Mulerskas aktyviai įsijungė į ginkluotą kovą, įstodamas į partizanų eiles, ir su pasiaukojimu dirbo Gynimo komitete, buvo šio komiteto sandėlio vedėjas: organizavo partizanus, šaulius, rūpinosi jų apginklavimu, maitinimu. Lėšų iš niekur negaudavo, ir tik dosnių dūkų parama Gynimo komiteto sandėlis buvo pripildytas maisto, drabužių, tabako. Daug kartų su kitais partizanais Juozas Mulerskas kovojo su ginklu rankose prieš plėšikaujančias lenkų partizanų gaujas. Nuo pat Šaulių sąjungos įkūrimo tapo jos aktyviu nariu, 1920 m. išrinktas Seinų apskrities šaulių rinktinės (tuo metu – skyriaus) valdybos nariu. 1920 m. lenkai vėl puolė Seinus ir visą Lietuvą. Kiekvienu momentu

grėsė pavojus gyvybei, nes priešas buvo čia pat, o pakliuvusius į nelaisvę pasipriešinimo kovos organizatorius bausdavo mirtimi. Tačiau Juozas Mulerskas Tėvynės gynimo darbe negailėjo nei sveikatos, nei jėgų.

Nepriklausomybės kovoms apriimus, Juozas Mulerskas dirbo mokytoju Lazdijų pradinėje mokykloje, surasdamas laiko visuomeninei ir ekonominei veiklai: dalyvavo Vilniui vaduoti sąjungos veikloje, Lazdijų apylinkėse suorganizavo kooperacijos draugiją „Šienpjovys“ ir ilgą laiką dirbo jos vadovybėje. Lenkų puldinėjimai Lazdijų krašte baigėsi tik 1923 m. pavasarį, o iki tol šauliams ir jų rėmėjams teko budėti bei saugoti prie demarkacijos linijos esančius kaimus ir jų gyventojus.

Nepriklausomybės kovose nepriekšlių pakirstas Juozo Mulersko organizmas nuo tuberkuliozės pradėjo nykti, todėl jis turėjo atsisakyti mėgstamo darbo ir veiklos ir persikėlė gyventi į pušimis miškingą Alytaus miestą. Iki paskutinių gyvenimo dienų dalyvavo Šaulių sąjungos ir Vilniui vaduoti sąjungos veikloje.

Į amžinatvės vietą Alytaus kapinėse a. a. Juozą Mulerską palydėjo Alytaus šaulių kuopos šauliai, kurie su artimaisiais ir gausiu būriu alytiškių atidavė senam kovotojui už Lietuvos laisvę paskutinę pagarbą.

Literatūra:

1. Navickas, Tadas. *Alytus ir jo apylinkės. Chicago, 1988, p. 116.*
2. Jurgis Ramanauskas. *Tėvynės mylėtojo mokytojo pavyzdys Juozas Mulerskas. Karys. 1938 m. kovo 17 d. Nr. 11, p. 337.*
3. Juozas Repšys. *A. a. šauliui Juozui Mulerskui. Trimitas. 1938 m. vasario 3 d. Nr. 5, p. 117.*

A. a. šaulys Juozas Mulerskas.

Į kalnelį prie savųjų...

RŪTA BURDINAITĖ

Apie mirusius tik gerai arba nieko – tai nuo seno žmonių kartojama nerašyta taisyklė. Šį kartą visai nesunku buvo jai paklusti. Kiekvienas pakalbintas asmuo apie Anapilin iškeliavusį Burokų kaimo gyventoją Vytautą Zdanį prabyla tik gerais ir šiltais žodžiais. Ir užbaigia tuo pačiu atodūsiu: „Gaila žmogaus...“

Vytautas Zdanys gimė 1951 m. gegužės 21 d. Julijos (Drūtytės) ir Antano Zdanių šeimoje. Užaugo Burokų kaime, pačiame Lietuvos pasienyje. Kadangi jau už poros metrų nuo namų buvo suartas žemės ruožas ir signalizacinės vielos, reikėjo visą gyvenimą tiek patiems labai saugotis, tiek paskui vaikus bėgioti, kad neperžengtų draudžiamos ribos. Vitas, nes taip jį visi vadino, augo kartu su jaunesne sesute Janina ir broliu Česlovu. Baigęs Pristavonių pagrindinę mokyklą nuėjo mokytis į Punksko licėjų. Buvo neblogas mokinys, labiau linkęs į humanitarinius mokslus. Visada pirmas prie dainos ir prie kompanijos. Auklėtoja Danutė Grabauskaitė-Pečiulienė pastebėjo gražų Vytauto balsą bei gerą klausą ir paragino kartu su kitais dainuoti klasės chore. Mokykloje Vitas buvo labai draugiškas, o ir vėliau visą laiką tapatinosi su savo klase, palaikydamas su bendramoksliais ryšius. Mokslo draugai jį praminė Tautosaka – dėl jo specifinių, įdomių posakių ir sugebėjimo pamėgdžioti kitų žodžius ar kalbėjimo maniera.

Baigęs 1969 m. licėjų, Vitas liko ūkininkauti gimtuosiuose namuose. Gal dėl to, kad buvo vyriausias šeimoje sūnus, gal tėtis jau nepajėgė

ūkininkauti, o gal paprasčiausiai jis pats to norėjo. Klasės draugai prisimena, kad licėjų baigdamas jis juokavo: „Jūs, ponai, turėsit pirmadienį aštuntai kelcis in darbų, o aš galėsiu miegot, kiek norėsiu.“

Po mokyklos Vito laukė karo tarnyba. Perėjęs mokymus Gniezne, įsigijęs ten puskarininkio seržanto laipsnį, grįžo į Suvalkus. Jo draugas Kostas Misiukonis, kuriam vėliau teko kartu tarnauti, prisimena, kad Vitui labai gerai sekėsi šaudyti iš patrankų ir dažnai gaudavo pagyrimus. Jie niekad nesidrovėjo tarpusavy lietuviškai kalbėtis ir neslėpė savo tautybės.

Iš kariuomenės laikų vyresnįjį brolių prisimena ir 11 metų jaunesnis Česlovas. Jis slapta eidavo į garažą pasiklausyti brolio įsigyto tranzistorinio radijo. Labai įdomu buvo paragauti ir Vito parvežto kareiviško maisto. O pasibaigus tarnybai prasidėjo bendri darbai. Vitas statė ūkio pastatus, pats mūrį, o Česius buvo pagalbininkas ir viską jam paduodavo. Vakara, jau sugulus po darbo poilsiu, broliai dar ilgai šnekėdavosi apie gyvenimą. Kol buvo tėvų namuose, jaunesnysis brolis padėdavo ūkio darbuose, o retkarčiais paglobodavo ir vyresniojo vaikus. Česlovas prisimena, kaip gražiai brolis mokėjo sutarti su tėvais. Kai kildavo diskusijų dėl kokių

pokyčių ūkyje ar naujovių įvedimo, tėvui abejojant, Vitas nepuldavo karštai priešintis ir ginčytis, o bandydavo taikiu būdu įtikinti, sakydamas: „O mažum tep pabandom?“

Darbo Vitas niekada nevengė. Net jau vėliau, parvykus broliui su šeima iš Lietuvos į namus pasisvečiuoti, jis pasisveikinęs atsiprašydavo ir grįždavo prie savo darbų, o pabendrauti ateidavo tik juos baigęs.

Ūkinius pastatus modernizuojant ar ką statant Vitui padėjo ir draugai saviveiklininkai, kaip antai minėtasis Kostas, Valentas, kaimynas Petras. Jiems labai patiko ypatingai šilta ir draugiška Zdanių šeima. Tėvai gražiai bendravo su Vito draugais,

Vytautas Zdanys

rasdavo su jais bendrą kalbą. Šeiminių gerai globojami jaunuoliai net namo negrįždavo, o nakvodavo ten pat ant šieno. Vakaraus skambėdavo daina ir muzika, o statybos darbų pabaigtuvėms Vitas rengė kluone kaimo šokius. Būdamas linksmo būdo jaunuolis mėgo draugiją ir pats buvo visų mėgstamas.

Vidurinioji sesuo Janina irgi geruoju mini savo brolių, juokaudama: „Vyresniojo visada turėjau klausyti, o jaunesniojo neskriausti.“ Turėdamas motociklą Vitas kartais ir ją į šokius nusiveždavo, bet atgal tai jau dažniausiai merginas, ne seserį, lydėdavo.

Vytautas buvo dailus ir simpatiškas vaikinai, tad ir merginų dėmesio jam netrūko. Besidairydamas gyvenimo draugės nusižiūrėjo medicinos seselę Danutę Grigutytę iš Vilkapėdžių kaimo. Kartą bevežant būsimą žmoną iš šokių net „Java“ užsidegė. „Tai turbūt nuo jų karštos meilės“, – draugiškai juokavo bičiuliai. 1977 m. per Užgavėnes jiedu susituokė.

Prasidėjo gražus, galima sakyti, pavyzdingas šeimyninis gyvenimas,

kuriame buvo vietos tiek senam, tiek mažam. Zdanių šeimą papildė septyni nauji nariai, visi gražiais lietuviškais vardais: Algirdas, Rimantas, Birutė, Gintautas, Jurgis, Vytautas ir Ramūnas. Gražu būdavo žiūrėti, kai (būtinai visi kartu) jie susėdavo prie didelio virtuvinio stalo, ant kurio visada atsirasdavo mamos ir močiutės prigamtųjų skanėstų. Abi moterys kartu dirbo ir gražiai sutardamos augino gausią šeimynėlę. Vaikai neprisimena, kad būtų kada gavę nuo tėčio pylos, gal tik kokį kartą ar kitą už labai rimtus nusižengimus. Tai močiutė turėdavo prijuostės kišenėje „vycinukų“ ir retkarčiais išsitraukus juo pagrasindavo. Nuo jo irgi turbūt niekas nenukentėjo, bet visi žinojo, kad toks yra, ir prisibijodavo. Prie to paties stalo vaikai sėdavo ir pamokų ruošti. Ir nors daugiausia padėdavo mama, bet ir tėčio, reikalui esant, buvo galima šio ar to paklausti. O laisvo nuo pamokų šeštadienio rytais prie pusryčių stalo tėtis išdailindavo vaikams darbus ir kiekvienas turėjo savo užduotį atlikti. Pats būdamas darbštus ir mėgdamas tvarką,

Vytautas to paties mokė ir vaikus.

Jis rūpinosi ir savo kaimo reikalais. Atsiradus galimybių, bendravo su Lietuvos kolūkiais. Kartu su kitais ūkininkais pirko ten naujoviškas ūkio mašinas, pvz., kombainą javams ir kukurūzams. Paskui jas kartu naudodavo. Taip pat kartu su kitais daug dirbo taisant kaimo kelius. Kiekviena proga dažniausiai pas Zdanius vykdavo įvairūs kaimo suėjimai, pabaigtuvės, vaisės. Čia daug kartų buvo pinami ir derlinių vainikai. Vytautas buvo ir valsčiaus tarėjas, kurį laiką ėjo net tarybos pirmininko pareigas. Visiems buvo draugiškas ir paslaugus, anksčiau užbaigęs savo darbus pats pasisiūlydavo padėti kaimynams.

Tačiau Vytautas Zdanyš neapsiribojo vien ūkio darbais. Jis buvo žinomas ir aktyvus saviveiklininkas ir apie 25 metus dalyvavo Punsko lietuvių kultūros namų ansambliuose. Turėdamas įvairių meninių gebėjimų, jis niekad neatsisakė pasidalinti jais scenoje. Mokėjo groti armonika, kartais ir namuose vakarais pagrodavo. Dalyvavo akordeonistų, paskui Armonikos šventėse. Apie 10 metų

giedojo Punsko bažnyčios chore. Niekada neatsisakydavo pagiedoti ir šermenyse, ne tik savo, bet ir kitose parapijose. Dalyvavo net keliuose Punsko lietuvių kultūros namų ansambliuose: kapeleje „Klumpė“, chore „Dzūkija“, ansamblyje „Punia“. Čia jis grojo armonika ir skudučiais, dainavo, šoko. Dalyvavo taip pat grupėje „Piemenukas“, kuri ruošdavo Linkmuosius subatvakarijus. Čia pasižymėjo savo humoristiniais gabumais, o kaip skaitovas talkino ir Vėlinių koncerto programoje.

Prie patrankos pratybų metu. Gnieznas, 1971 m.

Vytautas Zdanys (antras iš kairės) - Punsko lietuvių kultūros namų kapelos „Klumpė“ dalyvis

Į repeticijas Vytautas atvykdavo įvairiais būdais: pėsčiomis ir motociklu, vežimu ar traktoriumi, žiemą rogėmis arba slidėmis, vėliau jau mašina (dažniausiai pakaitomis vairuodami su kaimynu Petru Severinu).

Vitas buvo šviesus, apsiskaitęs, lo-giškaai mąstantis ir protingas žmogus, – apie aktyvų saviveiklininką pasakoja buvusi Punsko lietuvių kultūros namų direktorė Jūratė Kardauskienė. Daugeliu atvejų galima buvo su juo pasitarti, pats pasiūlydavo naujų idėjų, gražių minčių, vis pradėdamas: „Bet man tai atrodo, kad...“ Ir nors Vitui nebuvo lemta baigti aukštųjų mokslų ir universitetų, drąsiai jį galima vadinti kaimo šviesuoliu.

Vytautas artimai bendravo su savo moksladraugiu, o vėliau ansamblių vadovu Jonu Vaina. Jis buvo labai taktiškas, – prisimena Jono žmona Teresė. Kai diskusijoje dėl kažko nesutardavo su jos vyru, kreipdavosi į ją: „Na o kaip Tau šitas atrodo?“ Stengėsi niekada nieko neužgauti, neįžeisti ir pats neįsižeisdavo už

numestą žodį. Jo šmaikštumas buvo natūralus, įgimtas ir todėl labai lengva buvo su juo bendrauti.

Ilgus metus Vytautas gražiai tvarkėsi ir pasimėgaudamas darbavosi savo ūkyje bei džiaugėsi gausia šeima. Gražiai prižiūrėjo savo tėvus, kas sekmadienį nuveždavo juos į bažnyčią. Turėdamas galimybių, jis išvykdavo užsidirbti į užsienį. „Padedu prasigyvenc Helmutu (Kohliui)“, – sakė klasės draugams Kastulei ir Viktorui Jankauskams, skambindamas iš Vokietijos. „O dabar padedu Džordžu (Bušui) prasigyvenc“, – pakartojo po kelerių metų grįžęs iš Amerikos. Užsidirbęs pinigų, Vytautas pats gražiai ir kruopščiai suremontavo gyvenamąjį namą ir naujoviškai jį apšildė. Viską darė dėl šeimos, dėl vaikų, o vėliau savo meilės ir dovanų negailėjo taip pat anūkams.

Tačiau kaip praeina didžiausios negandos, taip ir didžiausias džiaugsmas amžinai netrunka. Pirmieji tamsūs debesys virš pavyzdingos Zdanių šeimos pradėjo

rinktis jau 1986 m. Tada kaip perkūnas iš giedro dangaus trenkė žinia apie sunkią vieno sūnaus ligą. Bemaž tuo pačiu metu kitas mažylis patyrė avariją. Tai buvo didžiulis smūgis motinos širdžiai, bet ir vyriška tėvo širdis neliko abejinga. Vytautas labai išgyveno vaiko ligą ir džiaugėsi, kada po daugelio pastangų pavyko ją nugalėti. Gal jau tada sielą pradėjo graužti kirminas, kurį Vytautas stengėsi kažkaip numalšinti.

Lemtingi Vytautui buvo ir 1998 m., kai su kapela „Klumpė“ susiruošė į Ameriką koncertuoti. Iš pradžių negavęs vizos, tačiau organizatorių pastangų dėka paskui gavo ją net 10-čiai metų. Ir tada prasidėjo didžiosios kasmetinės Vytauto kecionės į Ameriką. Turėdamas artimą giminaiteį, jis bemaž kasmet vykdavo ten užsidirbti. Tai buvo šeimai didelė paspartis, bet ir... didelė netektis. Ištisis mėnesius be šeimnininko likusieji namiškiai turėjo ne tik patys tvarkytis ūkyje, bet ir apsiprasti su jo nebuvimu. Ilgainiui pradėjo nykti

Išvykus į Ameriką

Vytauto glaudus ryšys su augančiais vaikais ir blėsti jų akyse didelis tėvo autoritetas. O pačiam vis dažniau kildavo noras malšinti tą graužaties kirminą, nepaisant nei žmonos, nei kitų artimųjų susirūpinimo.

Tyliai iškeliavo Anapilin Vytauto tėvai. O paskui su veriančiais varpų ir skausmo dūžiais pradėjo skirstytis ir kiti šeimos nariai. 2008 m. į kapus nulydėtas Vytauto uošvis, kuris ligotas panoro prisiglausti pas dukrą. Tais pačiais metais sugrįžusi nepagydoma liga pačiam jaunystės žydėjime išsivedė į kapus sūnų Rimantą. Netikėta liga užklupo ir sielvarto prislėgtą motiną, kuri net nepraėjus dvejiems metams šaltą

žiemą atsigulė kapuose šalia sūnaus. Tų pačių metų rudenį į tą patį kalnelį nuskubėjo kitas sūnus Gintautas. Ar gali tiek netekčių pakelti net

kiečiausia ir vyriškiausia širdis?

Vytauto širdis nepakėlė... Žmonos ir vaikų mirtis visiškai jį pribloškė. Dar bandė ieškoti užsimiršimo ar nusiramino užsienyje, tačiau veltui... Negelbėjo ir vis dažniau pasikartojantis kirmino malšinimas. Artimieji, ypač medicinos srityje dirbanti dukra Birutė, ne kartą bandė sustabdyti šį procesą, tačiau neviltis buvo stipresnė ir vis labiau traukė Vytautą į savo liūno sukurį. Tėvo globos dar labai reikėjo ypač jauniausiems sūnums ir dar net nepilnamečiui Ramūnui. Tačiau... Vytautas jau nebeturėjo nei jėgų, nei didelio troškimo gyventi. Į kitų nuogaštavimus dėl jo sveikatos jis atsakydavo: „Na ir nuaisiu an kalnelio pas visus...“ Ir nuėjo. Per patį gražumą Punsko parapijoje, Žolinių išvakarėse.

Ir išsiskirstė gausi ir graži Zdanių šeima: vieni išėjo į savo gyvenimus, kiti – Anapilin. Turbūt tokia buvo Aukščiausiojo valia. Tegul ilsisi ramybėje išėjusieji ir tegul Dievas laimina jų artimųjų namus.

Su dukra Birute ir jos šeima

Sunkiausia, kai išeina patys brangiausi žmonės...

Dėl gydytojos Janinos Paransevičienės sesers Kristinos mirties nuoširdžius užuojautos žodžius jai ir artimiesiems skiria

Punsko „Carito“ ir ambulatorijos darbuotojai

Dėl a. a. Tomo Stoskeliūno
iš Paliūnų

mirties užuojautos žodžius tėvams ir artimiesiems skiria

Punsko ir Seinų krašto bitininkai

2016 metų rugpjūčio 26 dieną į amžinybę iškeliavo
A. A. ANELĖ ŽILINSKIENĖ
iš Vaiponios kaimo, iki mirties gyvenusi Suvalkuose
pas dukrą Anelę.

Tariame nuoširdžius padėkos žodžius giesmininkams už labai gražiai atliktas giesmes, Punsko parapijos klebonui, vargonininkui, zakristijonui už patarnavimą.

Dėkui Vaiponios kaimo gyventojams, giminėms, kaimynams, draugams už maldas, aukas, gėles, užuojautos žodžius. Dėkojame visiems, kurie lydėjo velionę į paskutinę kelionę.

Ačiū laidotuvių namų savininkams D. ir K. Aleksams bei restorano „Sodas“ savininkui P. Krakauskui.

Vaikai Anelė, Onutė, Gediminas, Antanas ir Juozas su šeimomis

**PARDUODAME
AKMENS ANGLĮ
patraukliomis
kainomis.**

Perkant daugiau kaip 4 tonas
tonos kaina 550 zl.

Juozas Zubavičius,
Seinai, Konarskio g. 4

Tel. 606 459 579,
87 5173 137

Giliai nuliūdę pranešame, kad 2016 m. rugpjūčio 4 d. iškeliavo anapilin
mūsų mylima žmona, mama, močiutė, Ramonų kaimo lietuvė
A. A. ANELĖ KALESINSKIENĖ (1930–2016).

*„Kai miršta artimas žmogus, mus prislegia liūdesio ir netekties skausmas.
Mirtis mums primena, jog ir patys neamžini...“*

Reiškiamo ypatingą padėką sveikatos apsaugos darbuotojams – itin malonioms gydytojai Janinai Paransevičienei ir seselei Nijolei Kšivickienei už ilgametę ligonės globą, didžiai gerbiame klebonui kun. Česlovui Baganui ir vikarui kun. Mariui Talučiuui bei kitiems Bažnyčios tarnams už pagarbiai atnašautas šv. Mišias, tartą gerą žodį ir garbų velionės palydėjimą, Punsko šauniems giesmininkams už uolius šv. Rožinio giedojimus bei aukotas nuostabaus grožio giesmes, laidotuvių namų savininkams Danutei ir Kastantui Aleksams bei kapinių duobkasiui Marekui Urinavičiui už profesionalias paslaugas bei tobulai atliktus darbus, „Rūtos“ savininkams Marytei ir Valdui Pečiuliams bei „Sodo“ šeiminkui Petruui Krakauskui už malonų aptarnavimą bei skaniai paruoštas vaišes.

Nuoširdžiai dėkojame visiems laidotuvių apeigų dalyviams – giminaičiams, kaimynams, draugams ir pažįstamiems – už paaukotą laiką bei velionės paskutiniam pagerbimui skirtą dėmesį, bendrą maldą, gėles, aukas, įvairiopa pagalbą ir išreikštą užuojautą.

Visiems, visiems nuoširdžiai **ACIŪ!**

A. a. velionės vyras Antanas bei dukros ir anūkai su šeimomis

KLAIDOS ATITAIŠYMAS

15-16 „Aušros“ numeryje įsivėlė klaida: 18 psl. viršuje esančioje nuotraukoje - ne „Jotvos“, kaip atrodytų pagal straipsnio pavadinimą, o „Sūduvos“ šokėjai.

Atsiprašome.

IEŠKOME MOTERS

darbui Vokietijoje,
itališkoje picerijoje.

Teirautis tel.:
00491624247871,
00491737044674

UAB „SŪSMEDA“

Pjauname statybinę medieną
pagal užsakovo pateiktus
matmenis.

Pristatome į vietą.

Geros kainos.

Sūsninkų kaimas,
Kalvarijos savivaldybė

Tel. +37068261505

PARDUODAMA SODYBA

Vieštartų kaime, 1 km iki Lenkijos sienos, prie gero kelio.
Yra 4 ha žemės.

Tel. 861854327

RENKAMOS SENOS NUOTRAUKOS PARODAI

Senos nuotraukos – tai didžiulė vertybė, unikalus paveldas esamoms ir būsimoms kartoms. Jas žiūrėdami galime sužinoti istorinius faktus, sudėlioti įvykių seką, pagaliau suprasti to laikmečio madas, papročius, pajusti praėjusių laikų dvasią.

Punsko licėjus rengia senų nuotraukų rinkimo akciją. Jau netrukus į Jūsų namus pasibels licejaus mokiniai, prašydami paskolinti išsaugotas nuotraukas bei pateikti apie jas informaciją:

1. Kelintų metų nuotrauka?
2. Kur fotografuota?
3. Kas nufotografuota (vardas, pavardė)?
4. Kas nuotraukos savininkas?
5. Kita informacija.

Kovo mėnesį bus surengta senų nuotraukų paroda „Seinų-Punsko krašto žmonių apranga XX a. pradžioje“. Parodos tikslai:

- puoselėti lietuvių etninės kultūros vertybes mūsų bendruomenėje,
- supažindinti jaunąją kartą su XX a. pradžios Seinų ir Punsko krašto žmonių apranga,
- atskleisti gimtojo krašto primirštus istorinius faktus,
- skatinti domėtis savo šeimos šaknimis bei giminės istorija,
- stiprinti kartų bendravimą,
- ugdyti bendruomeniškumą.

Nuotraukas galite ir patys atnešti į mokyklos raštinę, kur jos iš karto bus nuskenuotos ir Jums atiduotos. Lapelyje prašom pateikti reikiamus duomenis.

Iš anksto visiems dėkojame!

Punsko licėjaus projekto grupė

Žmones galima pažinti tada, kai jie dirba savo mylimą darbą.

Norime išreikšti nuoširdžią padėką visiems, prisidėjusiems prie mūsų vestuvių,
kurios įvyko 2016 m. rugsėjo 3 d.

Jaunavedžiai Giedrius ir Vida Skrebutėnai

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2017 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	36	6	4
	pusmetis	18	3	2
	ketvirtis	9	1,5	1
Europa (nepirmenybiniu paštu)	metai	84	20	20
	pusmetis	42	10	10
	ketvirtis	21	5	5
Europa (pirmenybiniu paštu)	metai	112	40	40
	pusmetis	56	20	20
	ketvirtis	28	10	10
Kitos užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	88	20	20
	pusmetis	44	10	10
	ketvirtis	22	5	5
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	124	40	40
	pusmetis	62	20	20
	ketvirtis	31	10	10

Lietuvos žiniasklaida

2016 09 08 – 09 25

Iki Seimo rinkimų – tik pora savaitių, todėl nieko keisto, kad žiniasklaidoje radosi vis daugiau įvairiausių medžiagų, susijusių su šiuo įvykiu. Prieš kelias savaites specialistai teigė, jog Lietuvoje dar nėra taip buvę: rinkimai jau čia pat, o partijų, politikų reklamos beveik nematyti nė žiniasklaidoje, nė viešojo erdvėje.

Jau senokai pastebima, kad rinkėjų aktyvumas Lietuvoje – vienas mažiausių Europoje. Ne išimtis ir šie metai. Dažniausias rinkėjų argumentas – niekas nepasikeis, visi valdžioje savanaudžiai ir melagiai, kuriais pasitikėti negalima. Apie tai portale delfi.lt, straipsnyje „Vagių valdžia, vagių ir vyriausybė“, rašė ir Indrė Makaraitytė.

„Vienas mano mokyklos laikų draugas mano, kad valdžia yra legalus plėšikas. Ir rinkimai – ne kas kita, o teisėtas būdas mūsų pačių rankomis suteikti galią politikams iš mūsų vogti. (...) Tiesą pasakius, ši pozicija mane siutino. Pavadink visus vagimis ir būsi populiariausias tarp burbančių ant valdžios. Ciniškas verslininkas. (...) Bet kuo arčiau rinkimai, tuo dažniau kirba mintis įkyruolė, kad čia ne jis, mano draugas, cinikas. (...) Iliuzijos, kad rinkimai iš esmės ką nors gali pakeisti, sklaidosi galutinai. Jei yra tarp tų, kandidatų, keli, kurie eina dirbti, tai šalia būtina bus tokių, kurie gal ir neina legaliai vogti pirkdami auksinius šaukštus ir šakutes. Bet bent jau patogiai pagyventi mūsų sąskaita. Jie – Seimo nariai, jų žmonos – verslininkės. Jie – ministrai, jų šeimos nariai laksto su elitu po miškus medžiodami šernus, valgo valdiškus sumuštinčius ir skraido verslo klase. Arba ima paskolas be notarinių sutarčių šeimos verslams vystyti. Juk

kai esi svarbiose pareigose, siūlančių grynais šimtus tūkstančių be palūkanų yra tikrai daugiau, nei kai tu esi eilinis pilietis iš Šeškinės mikrorajono. Tai ne aš sugalvojau, taip E. Masiulis (kyšio paėmimu įtariamą buvusį Liberalų sąjūdžio vadovą – red.) sakė. Jis pabandė. Ir, tiesą pasakius, aš tikrai nežinau, ar reitingavimu gali čia ką nors pakeisti. Čia terpė tokia. Iš tos terpės mes visi. Gal, duos Dievas, jau mūsų vaikai kitokioje gyvens. O gal išties čia kur kas rimtesnių sisteminių pokyčių reikalas“, – rašė autorė.

Aktyviai Lietuvos piliečius registruotis ir dalyvauti rinkimuose žiniasklaidoje ragino Pasaulio lietuvių bendruomenė (PLB). Kaip rašoma išplatintame kreipimesi, „jūs nulemsite pusę naujo Seimo sudėties“. Mat Naujamiesčio vienmandatėje apygardoje, kuriai priskiriami visi užsienyje balsuojantys rinkėjai, rungtis 14 kandidatų. Rinkėjai, balsuodami už partijų sąrašus ir aktyviai juos reitinguodami, gali turėti įtakos net 70 Seimo narių išrinkimui daugiemandatėje apygardoje.

„Jeigu šiems rinkimams užsiregistruotų 35 000 užsienyje gyvenančių lietuvių, tai leistų mums turėti savo vienmandatę apygardą jau kituose Seimo rinkimuose. Jei norime rimtų pokyčių pačioje Lietuvoje ir užsienyje gyvenančių lietuvių klausimų sprendimo, privalome registruotis ir balsuoti gausiai“, – rašoma PLB kreipimesi. Primenama, jog 2012 metų rinkimuose savo balsą atidavė kiek daugiau nei 13 tūkst. užsienyje gyvenusių emigrantų.

Tuo metu viena išėivijos atstovių Lina Žigelytė portale 15min.lt, straipsnyje „Pusė milijono, kurio rinkimuose nebus“, neketinančių dalyvauti

Seimo rinkimuose vardu rašė: „Prieš praėjusius parlamento rinkimus Ispanijoje kolegė naktiniu autobusu važiavo per visą Niujorko valstiją balsuoti konsulate. Dėl kurio Lietuvos politiko mes, emigrantai, taip verstumėmės per galvą? Kuris politikas sistemškai įrodė interesą ir gebėjimą atstovauti pasaulio lietuviams? (...) Pusė milijono, kurio rinkimuose nėra. Tai ne tik pusmilijonis balso teisę turinčių emigrantų. Tai ir pusė milijono temų, kurių mūsų politinėje orbitoje nėra ir ilgą laiką neteks matyti, jei nesisšviesime ir neprovokuosime savęs. (...) Mano ir pusės milijono emigrantų sprendimas rinkimuose tiesiog nedalyvauti – tai be vizijų merdėjančio Lietuvos politinio gyvenimo diagnozė. Tik emigrantų kūrybinę ir ekonominę galią perpratęs politinis darinys turės realią galimybę ne tik valdyti šalį, bet dar svarbiau – kils telėti čionykštės politinės kultūros kartelę. Artėjančių Seimo rinkimų kampanija yra neįkainojama pamoka tokiam rytdienos judėjimui ar partijai apie politiką, kuri neveža nei XXI amžiaus Lietuvos, nei emigrantų. Vėl balsuoti už dar vieną mažiausią blogybę tiesiog nebegalime. Bet dar per ketverius metus galime padėti tylai pagaliau pratrūkti škvai.“

Tuo metu kritikos sulaukė ir daugiau kaip dvidešimt metų Vyriausiajai rinkimų komisijai (VRK) vadovaujantis Zenonas Vaigauskas. Ypač po to, kai VRK, remdamasi kažkokiais rinkimų dokumentais, uždraudė tiesioginiame eteryje dalyvauti socialdemokratų vadovui premjerui Algirdui Butkevičiui. Pasigirdo nuomonių, jog savaip interpretuodamas įstatymus VRK pirmininkas apsaugojo savo bičiulį nuo nemalonių klausimų.

Apie tai savo nuomonę LRT radijo komentare išsakė Ramūnas Bogdanas. „Jau per paskutinius savivaldybės rinkimus išryškėjo Z. Vaigausko noras cenzūruoti laisvą žodį, prisidengus įstatymų interpretacijomis. Tada buvo Druskininkai. Dabar jau centrinė žiniasklaida. Noras auga, perspektyva matosi. Vyšnia ant torto uždėta, gelbstint premjerą Butkevičių nuo nepatogių Edmundo Jakilaičio klausimų, kurie verčia prakaituoti ir gali kirsti per jau ir taip smunkančius reitingus.“

Prievaizdas nėra vienas, komisijoje spėjo užaugti nauji kadrai, kurie nesivaržo užsiimti suvaržymais, imituodami seką įstatymo raide. Kaip duona, šiltai palaikyta ilgiau termino, ima pelyti, taip ima lįsti į paviršių seno kadro esmė. Nelyginu su puvinu, kad netektų bylinėtis dėl įžeidimo, bet su pelėsiu, nes pastarasis yra tiesiog grybas, o Lietuvoje net prezidentė turi grybišką pavardę. Tik prezidentui, skirtingai nuo rinkimų prievaizdo, Konstitucija neleidžia sulaukti pelėsio būsenos poste. Dveji rinkimai, ir ačiū už tarnystę. Kodėl tas, kuris prižiūri, tapo amžinas? Atsakau: nes sugebėjo visiems įtikti. Ne įstatymams įtikti, o svarbiausiems veikėjams. Jo įkvepiančiame pavyzdyje įsikūnija ne įstatymo, o pačių renkamųjų viršenybė. Grįšiu prie pelėsio metaforos: jei laiku nepašalinsite apipelijusio galo, ilgai netruks, ir pelėsis persismelks kiaurai visą kepalą. Nėra ko stebėtis, kad rinkimai, kuriuose prievaizdas tai nemato, tai toleruoja, tai laimina sveiku protu suvokiamus pažeidimus, rinkėjams darosi neskanūs“, – kalbėjo komentatorius.

Tokį VRK žingsnį kritikavo ir kiti. Žurnalisto Rimvydo Valatkos manymu, „vietoje to, kad žmonėms parodytume politikus, kandidatus įvairioje šviesoje, juos uždarome į sniego rutulį, kad žmonės apskritai nebeturėtų supratimo, kas ir kur politiką vykdo. Kitaip sakant, Vaigauskas su matjošaitytėm (Laura Matjošaitytė – Z. Vaigausko pavaduotoja – red.)

dabar yra didesni viršininkai už prezidentą, premjerą ir Vyriausybę. Ne šiaip kad sveikas protas komoje, tai yra nupušimas, po kurio, turbūt, reikia visą Lietuvą į psichiatrinę uždaryti“.

R. Valatkos nuomone, VRK nariai pasijuto viešpačiais. Žurnalistas priminė, kad jau prieš keletą savaičių portalai lrt.lt ir delfi.lt turėjo aiškintis dėl publikacijų su politikais. Pašnekovo teigimu, jau tada buvo justi Z. Vaigausko įsiskaudinimas, išsėdimas, kad ginčą laimėjo ne jis ir ne jo žodis buvo paskutinis.

Portalas balsas.tv3.lt išspausdino straipsnį „Bendradarbiavimas su Lenkija įgauna vis didesnę svarbą?“. Jame rašoma apie VDU vykusią mokslinę konferenciją „Lietuvos ir Lenkijos santykių dinamika“. „Konferencijoje dalyvavęs Užsienio reikalų ministerijos politikos direktorius Rolandas Kačinskas apžvelgė Lietuvos ir Lenkijos santykius per pastaruosius 25 metus, akcentavo pagrindines bendradarbiavimo sritis. „Lietuva ir Lenkija yra kaimynės ir strateginės partnerės. Dabartinėje sudėtingoje geopolitinėje situacijoje mūsų bendradarbiavimas įgauna dar didesnę reikšmę, nes kalbėdami vienu balsu galime būti daug geriau išgirsti,

– pažymėjo R. Kačinskas. – Mūsų bendra istorija moko, kad stipriausi esame ir pasiekiami daugiausiai tada, kai laikomės kartu. Privalome nepamesti iš savo akiračio abiem šalims svarbių strateginių uždavinių.“

Konferencijos metu taip pat buvo paliestas ir lenkų tautinės mažumos padėties Lietuvoje klausimas, ypač švietimo srityje. R. Kačinskas informavo apie padėtį, pažymėdamas, kad Lietuvoje vykstanti švietimo reforma yra taikoma visiems vienodai, nepriklausomai nuo tautybės, o lenkų tautinės mažumos mokyklos gauna 20 proc. didesnę finansavimą. Pažymėta, kad J. Lelevelio mokykla, dėl kurios perkėlimo į kitas patalpas pastaruoju metu kilo daugiausiai klausimų, po renovacijos taps viena moderniausių mokyklų Lietuvoje.

URM pareigūnas nurodė, kad Lietuvoje yra pats didžiausias lenkiškų mokyklų tinklas pasaulyje, mūsų šalyje sudarytos unikalios sąlygos gauti išsilavinimą lenkų kalba nuo darželio iki universiteto. R. Kačinskas sakė neneigiantis, jog egzistuoja tam tikros problemos, tačiau šios problemos yra diskutuojamos visuomenėje ir siekiant jas išspręsti vyksta įprastas demokratinis procesas.“

Neliūdėkite, kad metai nuplasnojo tarytum paukščiai į šiltus kraštus.

Jums jubiliejų gražų dovanojo, o dienos verčia vėl naujus lapus.

Tegul jos būna saulėtos ir šviesios, be debesėlių, be piktų audrų.

Tė džiaugsmas nuolat ranką Jums ištiesia ir eina su Jumis gyvenimo keliu.

Šių metų spalio 8 d. 80-ąjį gimtadienį švęs

Alfonsas Marcinkevičius.

Brangus Krikšto tėveli, geros sveikatos bei dar daug džiugių ir saulėtų gyvenimo metų linki

Jolanta su šeima